



**Analýza rodového a vekového zloženia fyzických osôb –
podnikateľov v roku 2014**

Bratislava, august 2015

Vydavateľ:
Slovak Business Agency

Vypracoval: Ľubomír Lisičan

© SBA, Bratislava, 2015

Všetky práva vyhradené. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

Obsah

1. Úvod.....	7
2. Stav a vývoj fyzických osôb – podnikateľov v roku 2014.....	9
3. Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov.....	12
3.1 Porovnanie rodovej štruktúry podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ	16
3.2 Vybrané postoje žien k podnikaniu (na základe výsledkov prieskumu GEM)	17
4. Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov.....	19
4.1 Porovnanie vekovej štruktúry podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ	22
5. Štruktúra mladých podnikateľov – fyzických osôb vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov.....	23
5.1 Porovnanie zastúpenia mladých podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ	28
5.2 Vybrané postoje mladých obyvateľov k podnikaniu (na základe výsledkov prieskumu GEM).....	28
6. Štruktúra fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov..	30
6.1 Porovnanie zastúpenia podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov v SR s ostatnými krajinami EÚ	34
6.2 Vybrané postoje starších obyvateľov (60 +) k podnikaniu (na základe výsledkov prieskumu GEM).....	35
7. Rodová a veková štruktúra začínajúcich FO – podnikateľov	37
7.1 Rodová štruktúra začínajúcich podnikateľov	37
7.2 Veková štruktúra začínajúcich podnikateľov	39
8. Záver.....	43

Zoznam tabuliek

Číslo tabuľky	Názov tabuľky
Tabuľka č.1	Hodnotenie závislosti medzi mierou podnikateľskej aktivity žien v rámci FO – podnikateľov a vybranými štatistickými ukazovateľmi v okresoch SR
Tabuľka č.2	Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa právnej formy
Tabuľka č.3	Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podľa právnej formy
Tabuľka č.4	Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach – živnostníci spolu a živnostníci vo veku menej ako 30 rokov
Tabuľka č.5	Regionálna štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých regiónoch – živnostníci spolu a živnostníci vo veku menej ako 30 rokov
Tabuľka č.6	Regionálna štruktúra osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a zastúpenie žien v jednotlivých regiónoch – slobodné povolania spolu a slobodné povolania vo veku menej ako 30 rokov
Tabuľka č.7	Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov podľa právnej formy
Tabuľka č.8	Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach – živnostníci spolu a živnostníci vo veku 60 a viac rokov
Tabuľka č.9	Regionálna štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých regiónoch – živnostníci spolu a živnostníci vo veku 60 a viac rokov
Tabuľka č.10	Regionálna štruktúra osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a zastúpenie žien v jednotlivých regiónoch – slobodné povolania spolu a slobodné povolania vo veku 60 a viac rokov
Tabuľka č.11	Rodové zloženie začínajúcich podnikateľov – fyzických osôb, ktorí začali podnikat' v priebehu roku 2014
Tabuľka č.12	Zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach – živnostníci spolu a začínajúci živnostníci v roku 2014
Tabuľka č.13	Zastúpenie žien osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach – slobodné povolania spolu a začínajúce v roku 2014
Tabuľka č.14	Zastúpenie žien podľa krajov SR – živnostníci spolu a začínajúci živnostníci v roku 2014
Tabuľka č.15	Zastúpenie žien – slobodné povolania spolu a osoby začínajúce podnikat' ako slobodné povolania v roku 2014
Tabuľka č.16	Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov v roku 2014 podľa pohlavia – podnikatelia spolu a podnikatelia začínajúci v roku 2014

Zoznam grafov

Číslo grafu	Názov grafu
Graf č.1	Zastúpenie žien na celkovom počte podnikateľov podľa jednotlivých právnych foriem
Graf č.2	Zastúpenie žien živnostníčiek podľa odvetví v priebehu rokov 2010 až 2014
Graf č.3	Odvetvová štruktúra živnostníkov podľa pohlavia v roku 2014
Graf č.4	Zastúpenie žien podnikajúcich formou slobodných povolání podľa oblasti pôsobenia v priebehu rokov 2010 až 2014
Graf č.5	Zastúpenie žien živnostníčiek podľa krajov SR v priebehu rokov 2010 až 2014
Graf č.6	Počet fyzických osôb - podnikateľov na 1000 ekonomicky aktívnych obyvateľov podľa pohlavia v roku 2014
Graf č.7	Podiel žien na celkovom počte podnikateľov v jednotlivých krajinách EÚ v roku 2014
Graf č.8	Vybrané postoje žien k podnikaniu (na základe výsledkov prieskumu GEM)
Graf č.9	Veková štruktúra fyzických osôb - podnikateľov podľa právnych foriem v roku 2014
Graf č.10	Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb - podnikateľov
Graf č.11	Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa pohlavia v roku 2014
Graf č.12	Veková štruktúra slobodných povolání podľa oblastí podnikania v roku 2014
Graf č.13	Veková štruktúra podnikateľov vo vybraných krajinách EÚ v roku 2014
Graf č.14	Podiel mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov na celkovom počte podnikateľov podľa právnych foriem
Graf č.15	Odvetvová štruktúra živnostníkov v roku 2014 (živnostníci vo veku menej ako 30 rokov)
Graf č.16	Odvetvová štruktúra slobodných povolání v roku 2014 (slobodné povolania vo veku menej ako 30 rokov)
Graf č.17	Zastúpenie mladých podnikateľov vo veku do 24 rokov v jednotlivých krajinách EÚ v roku 2014
Graf č.18	Vybrané postoje mladých obyvateľov k podnikaniu (na základe výsledkov prieskumu GEM)
Graf č.19	Podiel podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na celkovom počte podnikateľov podľa právnych foriem
Graf č.20	Odvetvová štruktúra živnostníkov v roku 2014 (živnostníci vo veku 60 a viac rokov)
Graf č.21	Odvetvová štruktúra slobodných povolání v roku 2014 (slobodné povolania vo veku 60 a viac rokov)
Graf č.22	Zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov v jednotlivých krajinách EÚ v roku 2014
Graf č.23	Vybrané postoje starších obyvateľov (60 +) k podnikaniu (na základe výsledkov prieskumu GEM)
Graf č.24	Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov v roku 2014

Graf č.25	Vývoj vekovej štruktúry začínajúcich podnikateľov - fyzických osôb
Graf č.26	Veková štruktúra živnostníkov v roku 2014 (začínajúci živnostníci v roku 2014)
Graf č.27	Veková štruktúra slobodných povolání v roku 2014 (slobodné povolania, ktoré začali podnikat' v roku 2014)
Graf č.28	Veková štruktúra samostatne hospodáriacich roľníkov v roku 2014 (samostatne hospodáriaci roľníci, ktoré začali podnikat' v roku 2014)

Zoznam máp

Číslo mapy	Názov mapy
Mapa č.1	Miera podnikateľskej aktivity žien v rámci FO - podnikateľov v okresoch SR v roku 2014
Mapa č.2	Veková štruktúra FO – podnikateľov v krajocho SR v roku 2014
Mapa č.3	Podiel FO – podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov na celkovom počte FO – podnikateľov v okresoch SR v roku 2014
Mapa č.4	Podiel FO – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na celkovom počte FO – podnikateľov v okresoch SR v roku 2014

1. Úvod

Slovak Business Agency v rámci svojich aktivít zameraných na podporu rozvoja a rastu malého a stredného podnikania na Slovensku vykonáva pravidelný monitoring a výskum podnikateľského prostredia s dôrazom na sektor malého a stredného podnikania. Vypracované analytické materiály slúžia ako informačné a analytické vstupy v súvislosti s prípravou a realizáciou politiky podpory a rozvoja podnikateľského prostredia.

V záujme zvýšenia dostupnosti informácií o rodovej a vekovej dimenzii podnikania Slovak Business Agency každoročne spracúva hodnotenie rodovej a vekovej štruktúry podnikateľov na Slovensku. Odporúčanie na pravidelnej báze vyhodnocovať údaje o postavení žien v podnikateľskom sektore na národnej úrovni vyplýva aj z „*Akčného plánu pre podnikanie 2020*“¹.

Hoci sa ženy podieľajú viac ako polovicou na celkovom počte obyvateľov tak v Európskej únii, ako aj na Slovensku, vo vykonávaní podnikateľskej aktivity majú dominantné postavenie muži. Zastúpenie žien v podnikateľskom sektore na Slovensku sa v posledných rokoch mierne zvyšuje, napriek tomu je však podnikateľská aktivita žien jedna z najnižších v rámci krajín EÚ. Veková štruktúra podnikateľov na Slovensku sa v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ vyznačuje výraznejším zastúpením mladších vekových kategórií podnikateľov a naopak nízkym zastúpením vyšších vekových skupín podnikateľov. Z dlhodobého hľadiska dochádza k postupnému znižovaniu podielu mladých podnikateľov, ktoré je sprevádzané nárastom zastúpenia vyšších vekových kategórií podnikateľov.

Sociálnej inklúzii znevýhodnených skupín obyvateľstva do podnikania, ako sú ženy, mladí, či seniori bude potrebné do budúcnosti venovať primeranú pozornosť. Vytvorenie, ako aj ďalšie rozvíjanie existujúcich podporných nástrojov pre tieto skupiny podnikateľov na národnej, ako aj európskej úrovni zo strany rozhodujúcich stakeholderov, môže napomôcť dlhodobo udržať ekonomický rast a podporiť zamestnanosť. Bez pravidelného monitorovania rodových a vekových aspektov podnikania by nebolo možné presne vyhodnotiť mieru naplňovania jednotlivých priorít a cieľov týchto nástrojov.

Cieľom vypracovaného materiálu je v prehľadnej forme poskytnúť informácie o rodovej a vekovej dimenzii podnikania. Na základe dostupných údajov je rodová a veková štruktúra okrem jednotlivých právnych foriem fyzických osôb – podnikateľov analyzovaná aj z pohľadu odvetvového zamerania a regionálnej príslušnosti podnikateľov. Ako osobitná kategória sú hodnotení mladí podnikatelia vo veku menej ako 30 rokov, podnikatelia vo veku 60 a viac rokov a podnikatelia, ktorí začali svoju podnikateľskú činnosť v roku 2014. Súčasťou materiálu je aj porovnanie rodovej a vekovej štruktúry podnikateľov na Slovensku s ostatnými krajinami EÚ, ako aj hodnotenie vybraných výsledkov prieskumu GEM - Global Entrepreneurship Monitor.

Hodnotenie rodovej a vekovej štruktúry vychádza zo spracovania údajov z Registra organizácií Štatistického úradu SR, na základe ktorých bolo možné vyhodnotiť rodovú a vekovú štruktúru za kategóriu fyzických osôb – podnikateľov. Zdrojom údajov o rodovej a vekovej štruktúre za jednotlivé krajiny EÚ je Eurostat.

¹ Zdroj: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0795:FIN:EN:PDF>

Slovak Business Agency ďakuje pracovníkom Odboru registrov a klasifikácií Štatistického úradu SR za poskytnutie údajových vstupov, na základe ktorých bolo možné rodovú a vekovú štruktúru fyzických osôb – podnikateľov spracovať.

2. Stav a vývoj fyzických osôb – podnikateľov v roku 2014

V roku 2014 tvorili fyzické osoby – podnikatelia takmer dve tretiny (65,4 %) z celkového počtu aktívnych malých a stredných podnikov na Slovensku. V absolútnom vyjadrení bolo na konci roka 2014 evidovaných 369 514 aktívnych fyzických osôb – podnikateľov, pričom ich počet sa medziročne znížil o 3,3 %. Z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov bolo 337 182 živnostníkov, 24 483 osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a 7 849 samostatne hospodáriacich roľníkov.

Medziročný pokles počtu fyzických osôb – podnikateľov bol zaznamenaný hlavne vďaka zníženiu celkového počtu živnostníkov o 15 525 (o 4,4 %). Počet osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach sa medziročne zvýšil o 2 558 (o 11,7 %) a počet samostatne hospodáriacich roľníkov o 270 (o 3,6 %). Z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov (369 514) bolo podľa počtu zamestnancov 99,6 % v kategórii mikro podnikateľov (0-9, vrátane podnikateľov s nezisteným počtom zamestnancov) a 0,4 % v kategórii malých podnikateľov (10-49).

Odvetvová štruktúra fyzických osôb – podnikateľov

V roku 2014 viac ako jedna štvrtina (25,8 %; 86 840) aktívnych živnostníkov vykonávala svoju hlavnú činnosť v oblasti obchodu. Viac ako jedna pätina živnostníkov (22,8 %; 76 797) pôsobila v oblasti stavebníctva, 16,4 % (55 198) živnostníkov vykonávalo činnosť v priemysle a 14,6 % (49 107) v obchodných službách (sekcia SK NACE K až N). V sektore dopravy, informačných a komunikačných činností (sekcia SK NACE H, J) pôsobilo 5,8 % (19 516) živnostníkov, v ostatných službách (sekcia SK NACE P až S) 6,9 % (23 430) živnostníkov, v ubytovaní a stravovaní 3,9 % (13 137) živnostníkov a obdobne 3,9 % (13 157) v pôdohospodárstve.

Oproti roku 2013 sa mierne zvýšil počet živnostníkov iba v odvetví pôdohospodárstva (o 0,6 %), resp. o 76). Najvýraznejší medziročný pokles živnostníkov bol zaznamenaný v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (o 19,1%; o 4 613), následne v obchode o 5,9 % (o 5 445), v stavebníctve o 3,9 % (3 094), v obchodných službách o 2 % (o 996), v ubytovaní a stravovaní o 1,9 % (o 253), v priemysle o 1,8 % (1 039) a v ostatných službách o 0,7 % (o 161). Pomerne výrazný medziročný pokles počtu živnostníkov v odvetví dopravy a informačných a komunikačných činnostiach súvisel so znížením počtu živnostníkov v rámci taxislužieb a nákladnej cestnej dopravy (o 4 579). Tento pokles okrem objektívnych ekonomických faktorov pravdepodobne najviac ovplyvnilo prijatie a implementácia nového rámca pre podnikanie v týchto oblastiach (zákon o cestnej doprave), zmena legislatívnych požiadaviek a súvisiace navýšenie administratívnej ako aj priamej finančnej záťaže.

Z celkového počtu osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach pôsobila v roku 2014 viac ako jedna tretina osôb (37,0 %) v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení, 20,4 % v oblasti právnych činností, 18,0 % v ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti, 5,7 % v architektonických a inžinierskych činnostiach a zhodne v pomocných činnostiach finančných služieb okrem poistenia a dôchodkového zabezpečenia, 4,0 % vo veterinárnych činnostiach a 3,2 % v ostatnej pozemnej osobnej doprave a 6,0 % v ostatných oblastiach.

Štruktúra živnostníkov podľa technologickej úrovne výroby a znalostnej intenzity služieb

Na konci roka 2014 bolo z celkového počtu aktívnych živnostníkov v odvetví priemyselnej výroby (54 604) súhrnne evidovaných 5,8 % (v roku 2013 6,0 %) živnostníkov v sektoroch výroby stredne vysokej a vysokej technologickej úrovne (ekonomické činnosti so stredne vysokou a vysokou intenzitou výskumu a vývoja), 57,4 % živnostníkov (medziročný nárast o 0,7 p. b.) v sektoroch so stredne nízkou technologickou úrovňou a 36,7 % živnostníkov (pokles o 0,6 p. b.) v sektoroch s nízkou technologickou.

Z celkového počtu živnostníkov v odvetví služieb (192 030, sekcia SK NACE G až S pokrývajúca súhrnne obchod a služby) pôsobilo v poznatkovo intenzívnych službách, ktoré sú v rozhodujúcej miere založené na využívaní poznatkov alebo znalostí z určitej disciplíny 28,3 % (medziročný rast o 1,0 p. b.) živnostníkov a v poznatkovo nenáročných službách 71,7 % (medziročný pokles o 1,0 p. b.). Z dlhodobého hľadiska je zreteľný pozitívny trend nárastu podielu živnostníkov v poznatkovo intenzívnych službách a naopak pokles podielu v poznatkovo nenáročných službách.

Regionálna štruktúra fyzických osôb - podnikateľov

Najviac fyzických osôb - podnikateľov v roku 2014 pôsobilo v Bratislavskom kraji (56 478) **a v Žilinskom kraji** (56 475), najmenej v Košickom kraji (38 052). V medziročnom porovnaní sa znížil počet fyzických osôb – podnikateľov vo všetkých krajoch SR. Relatívne najviac sa počet fyzických osôb – podnikateľov medziročne znížil v Trenčianskom kraji (o 4,7 %).

Z celkového počtu živnostníkov pôsobilo v roku 2014 najviac v Žilinskom (15,7 %) a v Bratislavskom kraji (15,0%). V Prešovskom kraji pôsobilo 14,5 % živnostníkov, v Nitrianskom kraji pôsobilo 12,6 % živnostníkov, v Trenčianskom kraji 10,9 % živnostníkov, v Banskobystrickom kraji 10,7 % živnostníkov, v Trnavskom kraji 10,6 % živnostníkov a Košickom kraji 10,0 % živnostníkov. Najvyšší medziročný pokles počtu živnostníkov bol zaznamenaný v Košickom kraji (o 5,7 %) a v Bratislavskom kraji (o 5,6 %).

Z celkového počtu samostatne hospodáriacich roľníkov bolo 18,2 % registrovaných v Nitrianskom kraji a v Banskobystrickom kraji, 14,7 % v Prešovskom kraji, 13,8 % v Košickom kraji, 13,5 % v Žilinskom kraji, 11,4 % v Trnavskom kraji, 6,3 % v Bratislavskom kraji a 3,6 % v Trenčianskom kraji.

Viac ako jedna pätina (21,6 %) osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach bola registrovaná v Bratislavskom kraji, 13,8 % v Košickom kraji, 12,3 % v Nitrianskom kraji, 12,1 % v Prešovskom a v Banskobystrickom kraji, 10,3 % v Žilinskom kraji, 9,0 % v Trenčianskom kraji a 8,7 % v Trnavskom kraji.

Podiel fyzických osôb – podnikateľov na zamestnanosti

V roku 2014 vzrástol priemerný počet zamestnaných osôb v národnom hospodárstve SR o 1,3 % na 2 204,6 tisíc (podľa štvrtročného podnikového výkazníctva ŠÚ SR).

Fyzické osoby – podnikatelia (FO – podnikatelia a nimi zamestnávané osoby) tvorili 35,5 % podiel na celkovej zamestnanosti v podnikateľskom sektore v roku 2014. Oproti roku 2013 poklesol priemerný počet zamestnaných osôb v kategórii FO – podnikateľov o 1,0 %.

Vývoj tržieb živnostníkov vo vybraných odvetviach hospodárstva SR

V rámci jednotlivých odvetví hospodárstva dosiahli v roku 2014 živnostníci 6,2 % podiel na tržbách za vlastné výkony a tovar v priemysle, 11,0 % podiel v obchode, 18,7 % vo vybraných trhových službách, 16,4 % v doprave a 35,6 % podiel na produkcii v stavebníctve.

V medziročnom porovnaní sa zvýšili tržby v bežných cenách živnostníkom v priemysle o 16,2 % a vo vybraných trhových službách o 25,9 %. Naopak v obchode sa tržby živnostníkov medziročne znížili o 4,4 % a v doprave o 27,5 %. Medziročný pokles dosiahla aj stavebná produkcia živnostníkov (o 4,9 %).

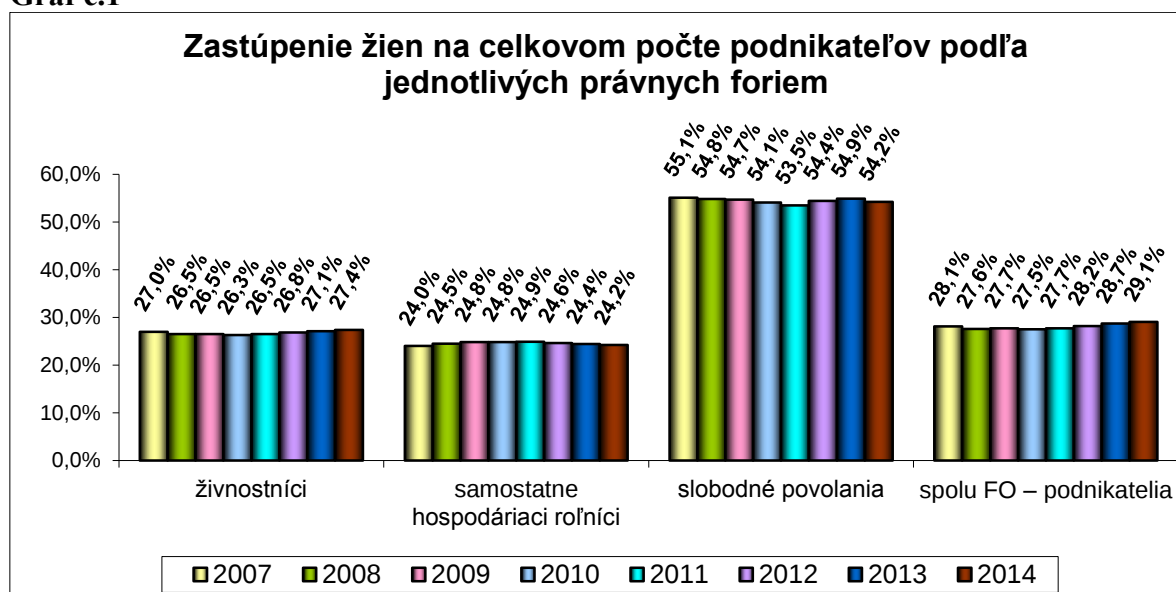
3. Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov

Ženy na Slovenku tvoria viac ako polovicu (51,3 %) z celkového počtu obyvateľov a 44,5 % podiel na ekonomickom aktívnom obyvateľstve². Vo vykonávaní podnikateľskej aktivity však napriek určitým pozitívnym zmenám pretrváva dominantné postavenie mužov.

Nárast zastúpenia žien v rámci fyzických osôb – podnikateľov pokračoval aj v roku 2014. Oproti roku 2013 sa podiel žien zvýšil o 0,4 p. b. Z celkového počtu aktívnych fyzických osôb – podnikateľov evidovaných v Registri organizácií ŠÚ SR bolo 70,9 % mužov a 29,1 % žien (107,4 tisíc). Pozitívny vývoj nárastu podielu žien je zaznamenaný každoročne od roku 2010.

Najvyššie zastúpenie dosahujú ženy – podnikateľky u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (54,2 %). Podstatne nižšie zastúpenie mali v rámci živnostníkov (27,4 %) a samostatne hospodáriacich roľníkov (24,2 %). V medziročnom porovnaní sa zvýšilo zastúpenie žien len v rámci živnostníkov (o 0,3 p. b.). U slobodných povolaniach a samostatne hospodáriacich roľníkov naopak medziročne pokleslo (o 0,7 p. b., resp. o 0,2 p. b.). Z dlhodobého hľadiska je zastúpenie žien v jednotlivých právnych formách fyzických osôb – podnikateľov pomerne stabilné, bez výraznejších zmien (graf č. 1).

Graf č.1



Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

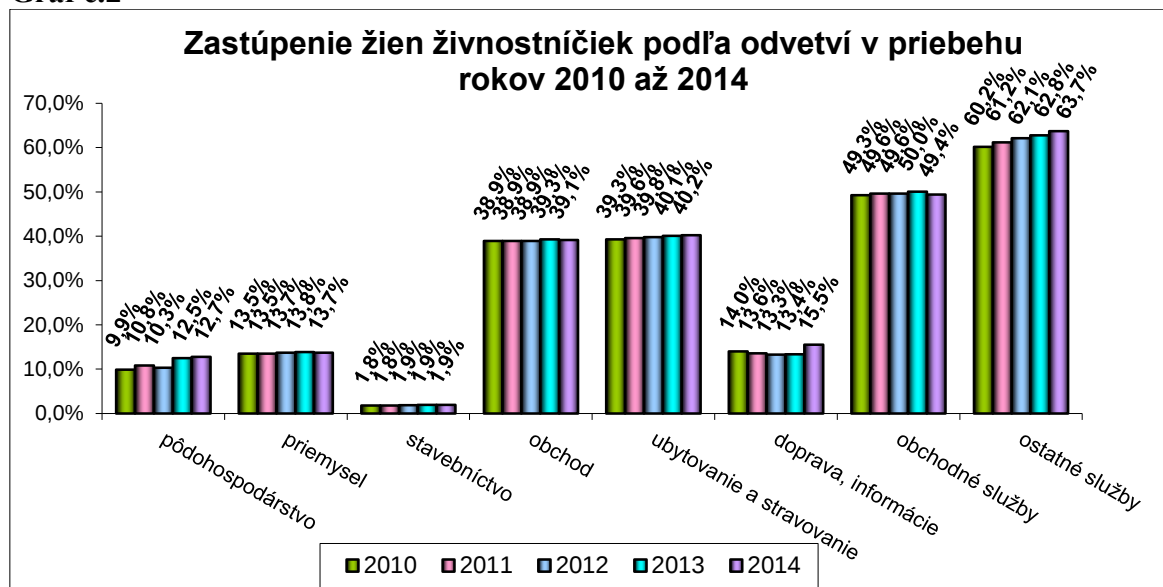
V roku 2014 bolo **najvyššie zastúpenie žien živnostníčiek v odvetví ostatných služieb** (63,7 %; sekcia SK NACE P až S). Najnižšia aktivita žien **živnostníčiek** je naopak dosahovaná v stavebníctve (1,9 %). V rámci ostatných odvetví dosiahol podiel žien 12,7 % v pôdohospodárstve (sekcia SK NACE A), 13,7 % v priemysle, 39,1 % v obchode, 40,2 % v ubytovaní a stravovaní, 15,5 % v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (sekcia SK NACE H, J) a 49,4 % v obchodných službách (sekcia SK NACE K až N).

² Zdroj: ŠÚ SR, Demografická štatistika, Výberové zisťovanie pracovných síl

Zastúpenie žien živnostníčiek podľa jednotlivých odvetví od roku 2010 je znázornené v grafe č. 2. Z prezentovaných údajov v grafe č. 2 vyplýva nasledovné:

- vyššie zastúpenie ako v rámci celej SR dosahujú ženy živnostníčky v nasledovných odvetviach: obchod, ubytovanie a stravovanie, obchodné služby, ostatné služby,
- zastúpenie žien sa v porovnaní s rokom 2010 zvýšilo najmä v nasledovných odvetviach: pôdohospodárstvo, ubytovanie a stravovanie, doprava, informačné a komunikačné činnosti a ostatné služby.

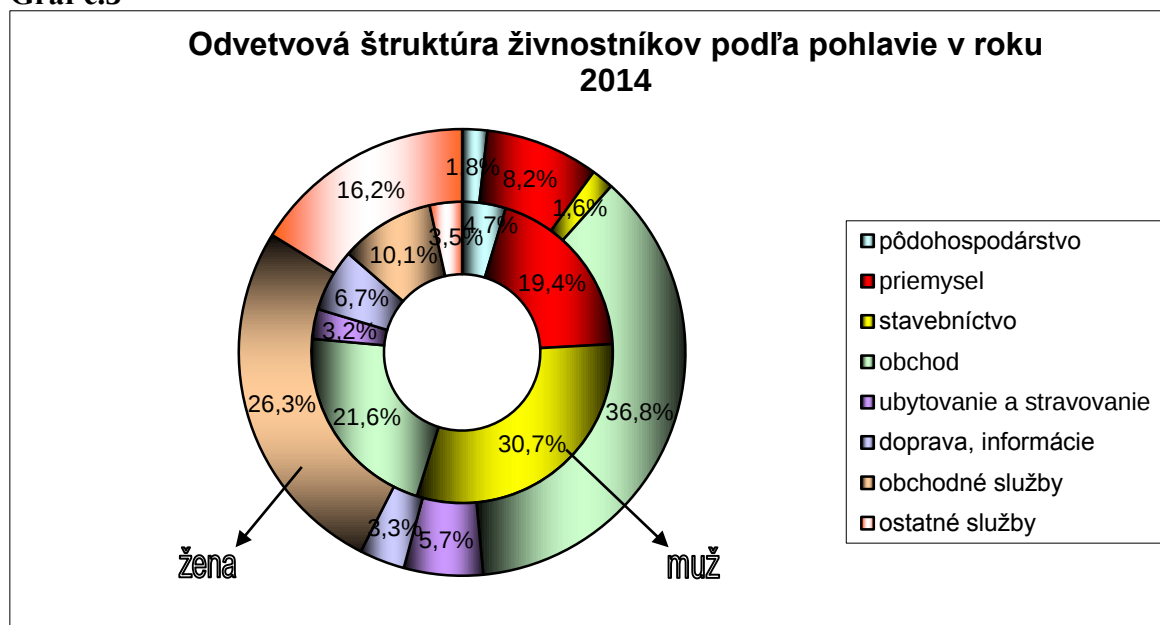
Graf č.2



Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z celkového počtu žien živnostníčiek (92,3 tisíc) pôsobila viac ako jedna tretina (36,8 %) v odvetví obchodu, viac ako jedna štvrtina v oblasti obchodných služieb (26,3 %), 16,2 % v oblasti ostatných služieb, 8,2 % v priemysle, 5,7 % v oblasti ubytovania a stravovania, 3,3 % v doprave, informačných a komunikačných činnostiach, 1,8 % v pôdohospodárstve a 1,6 % v stavebníctve (graf č. 3).

Graf č.3

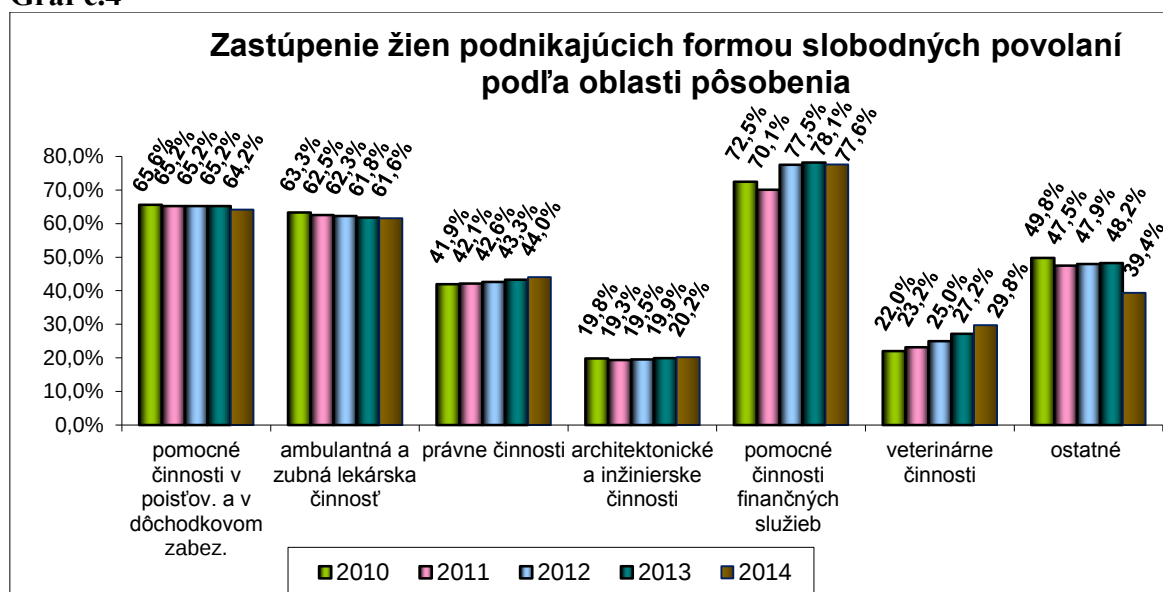


Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Zastúpenie žien, ktoré v roku 2014 podnikali ako slobodné povolania v jednotlivých odvetviach podľa SK NACE bolo v intervale od 20,2 % v oblasti architektonických a inžinierskych činností do 77,6 % v oblasti pomocných činností finančných služieb (zastúpené sú najmä činnosti služby investičného poradenstva, činnosti sprostredkovateľov hypoték).

V rámci ďalších oblastí pôsobenia dosiahol podiel žien 64,5 % v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a dôchodkovom zabezpečení (zastúpené sú najmä činnosti poisťovacích agentov a maklérov), 61,6 % v oblasti ambulantnej, zubnej a lekárskej činnosti, 44,0 % v oblasti právnych činností, 29,8 % v oblasti veterinárnych činností a 39,4 % v ostatných oblastiach. Pokles v oblasti ostatných činností súvisí hlavne s medziročným nárastom osôb mužského pohlavia podnikajúcich v oblasti osobnej dopravy (prechod podnikateľov z právnej formy živnostníka na slobodné povolanie).

Graf č.4



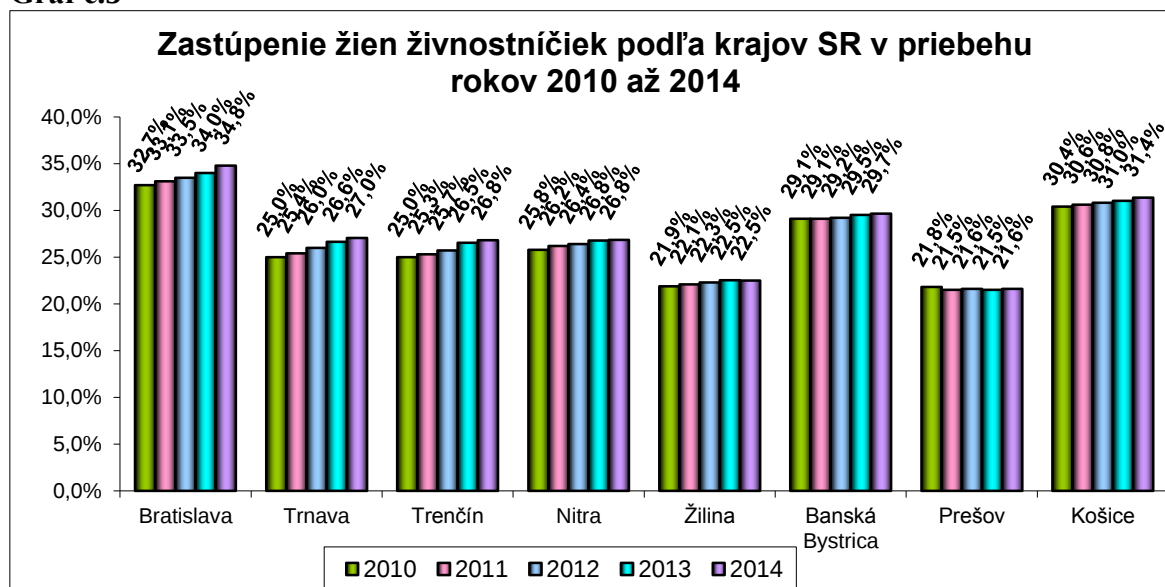
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z grafu č. 4, v ktorom je znázornené zastúpenie žien, ktoré podnikajú formou slobodných povolaní vyplýva:

- vyššie zastúpenie ako v rámci celej SR majú ženy podnikajúce formou slobodných povolaní v nasledovných oblastiach: pomocné činnosti finančných služieb, pomocné činnosti v poisťovníctve a dôchodkovom zabezpečení, v ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti,
- zastúpenie žien sa v porovnaní s rokom 2010 zvýšilo najmä v nasledovných oblastiach: právne činnosti, pomocné činnosti finančných služieb a veterinárne činnosti.

Najvyššie zastúpenie dosahujú ženy živnostníčky v Bratislavskom kraji (34,8 %). Vyššie zastúpenie ako v rámci celej SR dosahujú ženy živnostníčky taktiež v Košickom kraji (31,4 %) a Banskobystrickom kraji (29,7 %). V ostatných krajoch dosahovali podiel od 21,6 % do 26,8 %, pričom v Prešovskom kraji to bolo 21,6 %, v Žilinskom kraji 22,5 %, v Trenčianskom kraji 26,8 %, v Trnavskom kraji 27,0 % a v Nitrianskom kraji 26,8 %.

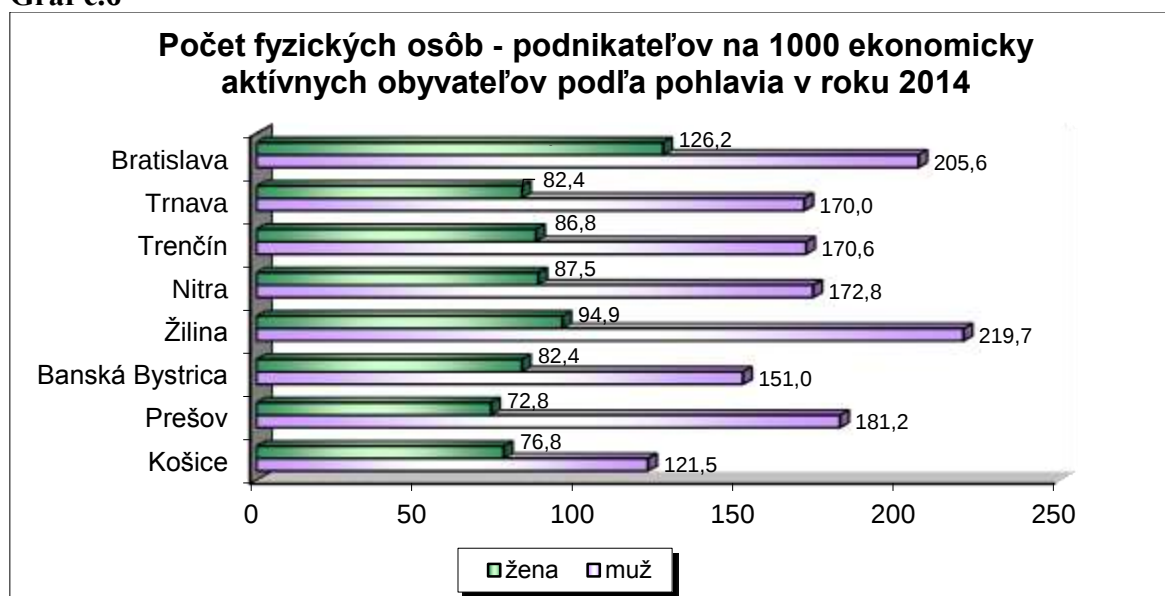
Graf č.5



Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z hľadiska posúdenia ekonomickej aktivity podnikajúcich mužov a žien v jednotlivých regiónoch je v grafe č. 6 znázornený ukazovateľ vyjadrujúci podiel počtu fyzických osôb – podnikateľov na celkovom počte ekonomicke aktívneho obyvateľstva podľa pohlavia a regiónu. Najvyšší počet podnikajúcich **fyzických osôb – podnikateľiek na 1000 ekonomicke aktívnych žien bol v roku 2014 dosiahnutý v Bratislavskom kraji** (126,2) a s výrazným odstupom v Žilinskom kraji (94,9). Naopak najnižšie počty boli zaznamenané v Prešovskom kraji (72,8), v Košickom (76,8) a v Trnavskom kraji (82,4). Najvyšší počet fyzických osôb (podnikateľov) – mužov na 1000 ekonomicke aktívnych obyvateľov (EAO) v roku 2014 bol v Žilinskom kraji (219,7), Bratislavskom kraji (205,6) a Prešovskom kraji (181,2). Naopak najnižší počet bol zaznamenaný v Košickom kraji (121,5) a v Banskobystrickom kraji (151,0). Najvyššia disproporcia medzi podnikaním mužov a žien v jednotlivých krajoch SR podľa porovnania na počet EAO je zaznamenaná v Prešovskom kraji (2,5 násobne viac mužov ako žien na počet EAO) a v Žilinskom kraji (2,3 násobne viac mužov ako žien na počet EAO).

Graf č.6



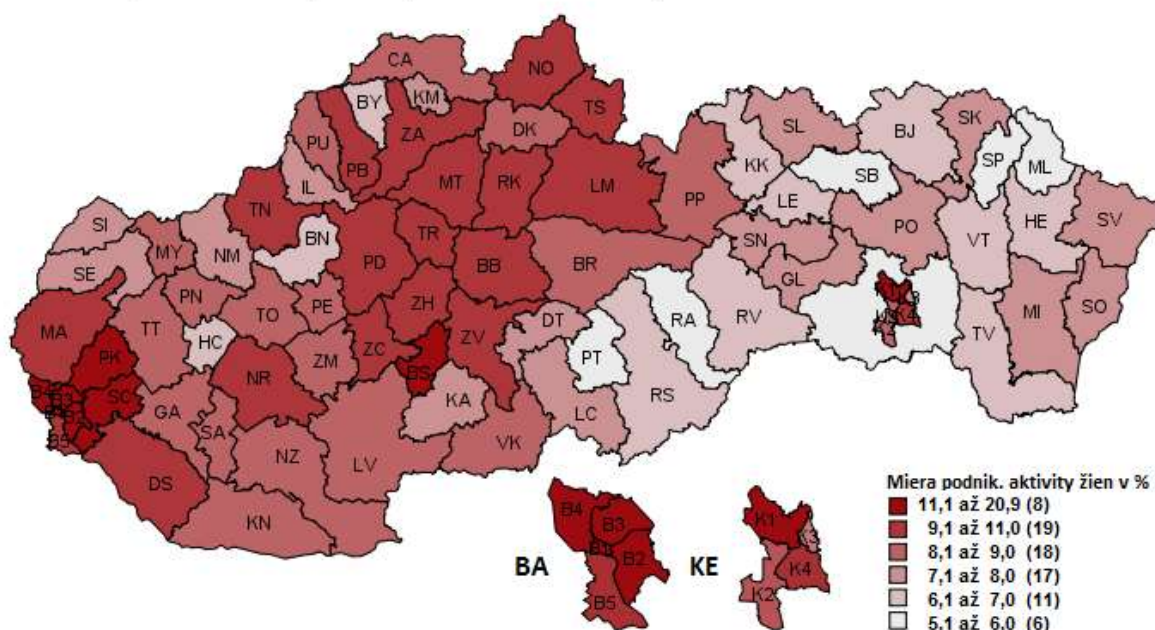
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Miera podnikateľskej aktivity FO – podnikateľiek v roku 2014 spracovaná na úrovni okresov je znázornená v mape č. 1. **Najvyššia miera podnikateľskej aktivity v rámci FO – podnikateľiek bola dosiahnutá v okresoch Bratislava I (20,9 %), Bratislava III (14,2 %), Bratislava II (13,0 %), Bratislava IV (12,4 %), Senec (11,7 %), Pezinok (11,6 %), Košice I (11,3 %) a Banská Štiavnica (11,2 %).**

Naopak najnižšia miera podnikateľskej aktivity FO – podnikateľiek bola zaznamenaná v okresoch Sabinov (5,1 %), Poltár (5,3 %), Revúca (5,7 %), Medzilaborce (5,8 %), Košice – okolie (5,8 %) a Stropkov (5,9 %).

Mapa č. 1

Miera podnikateľskej aktivity žien v rámci FO - podnikateľov v okresoch SR v roku 2014



Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, č. 39-112-1788/2013, vyhotovené SBA na základe údajov ŠÚ SR a ÚPSVaR SR. Miera podnikateľskej aktivity je vypočítaná ako podiel žien FO-podnikateľiek a ekonomicky aktívnych žien v %.

3.1 Porovnanie rodovej štruktúry podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ

Podľa údajov a metodiky Eurostatu³ dosiahol v roku 2014 **podiel žien na celkovom počte samostatne zárobkovo činných osôb** (podnikateľov vo veku do 74 rokov) v Európskej únii **31,6 %**.

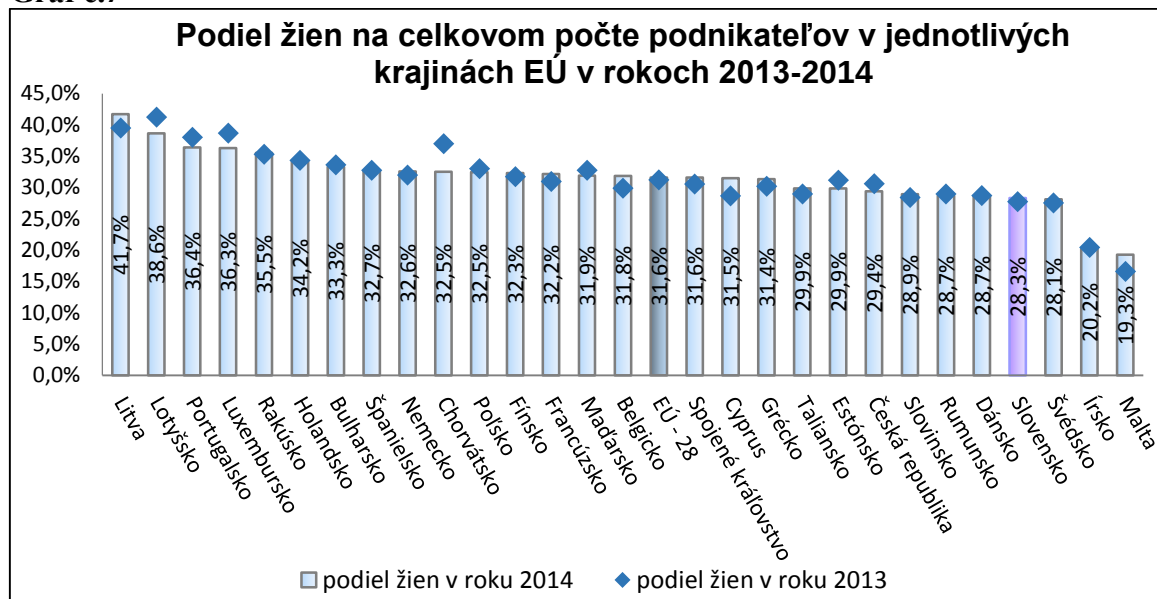
Slovensko sa dosiahnutým podielom žien na celkovom počte podnikateľov (28,3 %, čo predstavuje o 3,3 p. b. menej ako v celej EÚ) dlhodobo **zaraduje medzi krajiny s najnižšou podnikateľskou aktivitou žien**. Za Slovenskom sa umiestnili iba tri krajiny EÚ, a to Švédsko (28,1 %), Írsko (20,2 %) a Malta (19,3 %). Na prvých priečkach krajín s najvyšším podielom

³ **Zdroj:** Eurostat, the European Union Labour Force Survey. Metodická poznámka: Zber predmetných údajov sa na Slovensku uskutočňuje prostredníctvom Výberového zisťovania pracovných síl.

žien na celkovom počte podnikateľov sa umiestnili krajiny ako Litva (14,7 %), Lotyšsko (38,6 %) a Portugalsko (36,4 %).

Na prvých priečkach krajín s najvyšším podielom žien na celkovom počte podnikateľov sa umiestnili krajiny ako Litva (41,7 %), Lotyšsko (38,6 %), Portugalsko (36,4 %) a Luxembursko (36,3 %). V rámci krajín V4 bol najvyšší podiel žien na celkovom počte podnikateľov v roku 2014 zaznamenaný v Poľsku (32,5 %, čo je o 4,2 p. b. viac ako v SR). V Maďarsku podiel žien predstavoval 31,9 % (čo je o 3,6 p. b. viac ako v SR) a v Českej republike 29,4 % (čo je o 1,1 p. b. viac ako v SR).

Graf č.7



Zdroj: Eurostat, the European Union Labour Force Survey, spracované SBA

3.2 Vybrané postoje žien k podnikaniu (na základe výsledkov prieskumu GEM)

Informácie o inkluzivite žien v podnikaní poskytujú aj výsledky prieskumu **GEM - Global Entrepreneurship Monitor**, do ktorého sa Slovensko zapojilo po prvýkrát v roku 2011. Hlavnými cieľmi výskumu GEM je odmerať rozdiely v úrovni podnikateľských aktivít medzi krajinami, odhaliť faktory, ktoré odlišujú národné úrovne podnikateľskej aktivity a identifikovať politiky, ktoré môžu zlepšiť národnú úroveň podnikateľskej aktivity. Úlohu hlavného koordinátora vo výskume GEM zastáva Fakulta managementu UK v Bratislave a hlavným partnerom je Slovak Business Agency.

Podľa výsledkov prieskumu GEM 44,8 % žien považuje podnikanie za vhodnú voľbu kariéry. Pri porovnaní s predchádzajúcimi výsledkami výskumu je zrejmé, že dochádza ku každoročnému poklesu podielu žien, ktoré vnímajú podnikanie ako vhodnú kariérnu voľbu.

Sebavedomie podnikateľských schopností žien v roku 2014 pokračovalo v náraste z predchádzajúcich rokov. 42,6 % žien si podľa výsledkov prieskumu myslí, že disponuje vhodnými zručnosťami a vedomosťami pre začatie podnikateľskej aktivity. Napriek medziročnému nárastu je sebavedomie podnikateľských schopností žien o 11,8 p. b. nižšie ako u celkového obyvateľstva SR.

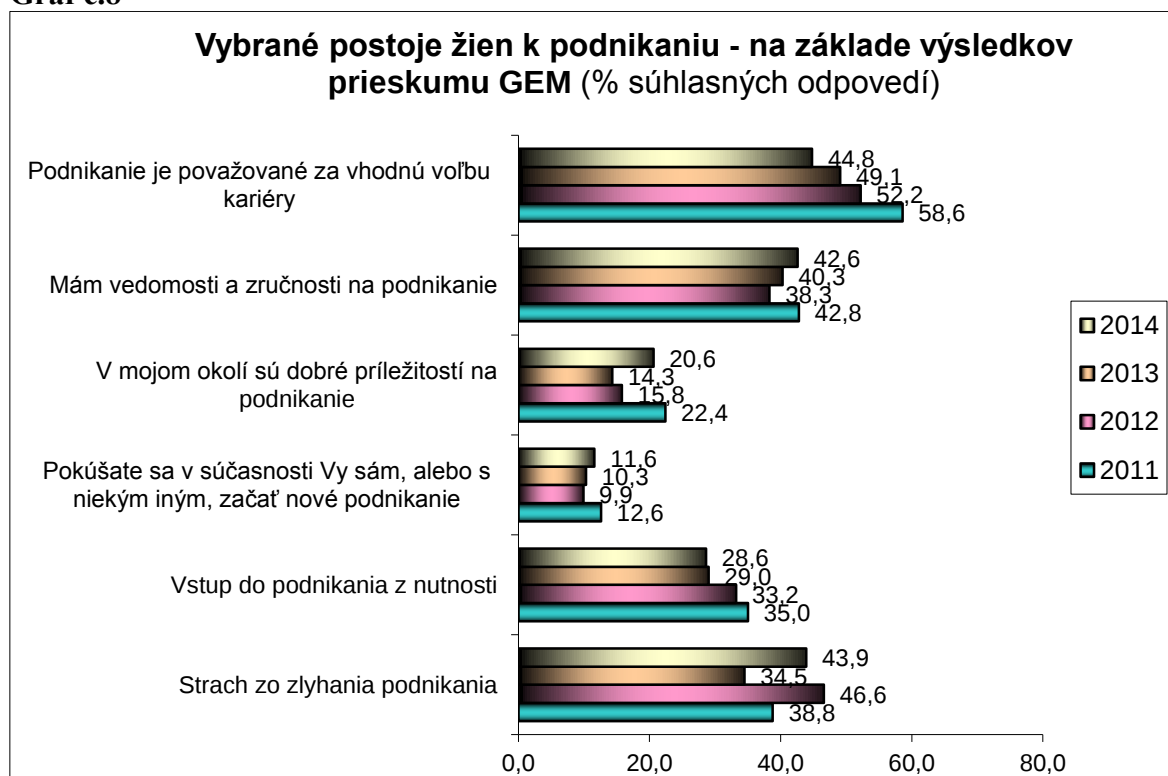
Vnímanie vhodných príležitostí na podnikanie zo strany žien sa po predchádzajúcom poklese opätovne zvýšilo (na 20,6 %). Vnímanie vhodných príležitostí žien na podnikanie však stále zaostáva oproti hodnote dosiahnutej v roku 2011.

Percento žien, ktoré sa pokúšajú sami alebo s niekým iným začať nové podnikanie pokračovalo v rastúcej tendencii. Oproti roku 2013 sa zvýšilo z hodnoty 10,3 % na 11,6 %.

Vstup žien do podnikania z nutnosti sa každoročne znižuje. V roku 2014 dosiahol podiel žien, ktoré nemali inú možnosť zamestnať sa 28,6 %.

Strach zo zlyhania podnikania žien sa po predchádzajúcom poklese zvýšil na hodnotu 43,9 %.

Graf č.8



Zdroj: SBA, spracované na základe výsledkov GEM prieskumu

4. Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov

V roku 2014 dosahovali fyzické osoby – podnikatelia najvyšší podiel vo vekovej kategórii 40 až 49-ročných (26,9 %). Druhou najpočetnejšou skupinou z pohľadu veku boli podnikatelia vo vekovej kategórii 30 až 39-ročných (26,2 %) a následne vo vekovej kategórii 50 až 59-ročných (23,8 %). V kategórii menej ako 30 rokov bolo aktívnych 12,7 % podnikateľov a vo vekovej kategórii 60 a viac ročných 10,5 % podnikateľov. Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov prezentujúca obraz o vekovom zložení podnikateľov podľa jednotlivých právnych foriem je uvedená v tabuľke č. 2.

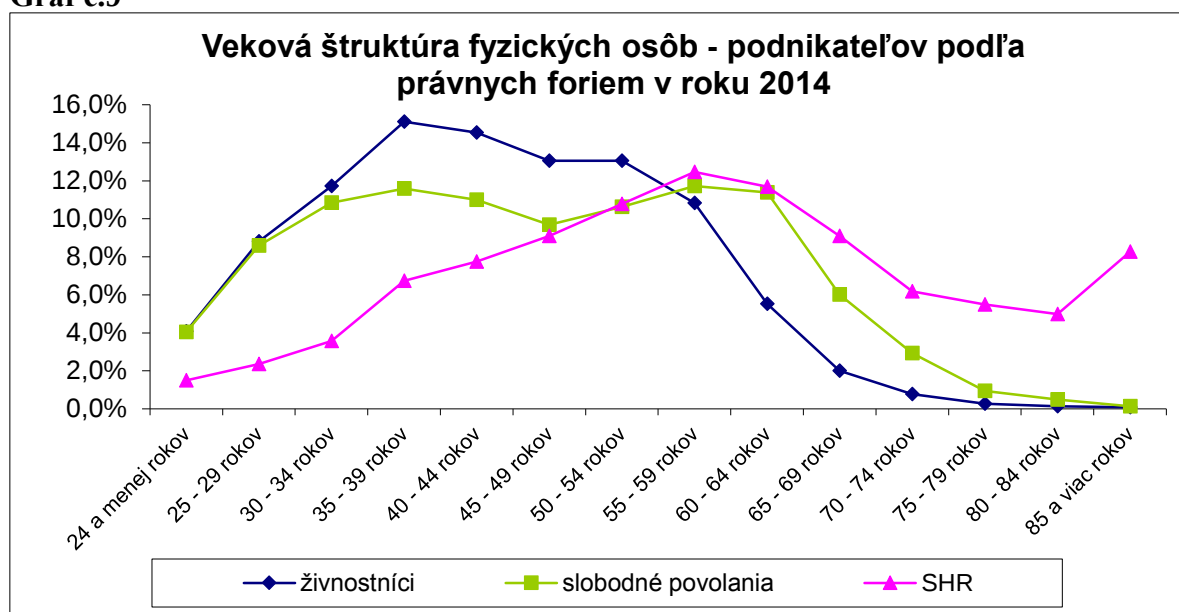
Tab. č. 2: Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa právnej formy v roku 2014

Vek/právna forma	spolu - FO podnikatelia	živnostníci	samostatne hospodáriaci roľníci	slobodné povolania
Vek menej ako 30	12,7%	12,9%	3,9%	12,6%
Vek 30-39	26,2%	26,8%	10,3%	22,4%
Vek 40-49	26,9%	27,6%	16,9%	20,7%
Vek 50-59	23,8%	23,9%	23,3%	22,4%
Vek 60-69	8,5%	7,5%	20,8%	17,4%
Vek 70-79	1,5%	1,0%	11,7%	3,9%
Vek 80 a viac	0,5%	0,2%	13,3%	0,6%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Najvýznamnejšie zastúpenie vyšších vekových kategórií podnikateľov z pohľadu jednotlivých právnych foriem je zreteľné u súkromne hospodáriacich roľníkov (SHR) a osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (podiel 50 a viac ročných tvoril 69,7 % v prípade SHR a 45,5 % u slobodných povolani). U živnostníkov dosiahol podiel tejto skupiny podnikateľov 32,6 %. Naopak zastúpenie menej ako 30 ročných bolo najvýznamnejšie u živnostníkov (12,9 %). V rámci SHR dosiahli podiel len 3,9 % a v slobodných povolaniach 12,6 %. Z dlhodobého hľadiska sa veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov vyznačuje klesajúcim zastúpením podnikateľov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov a rastúcim zastúpením vekovej skupiny 50 a viac ročných.

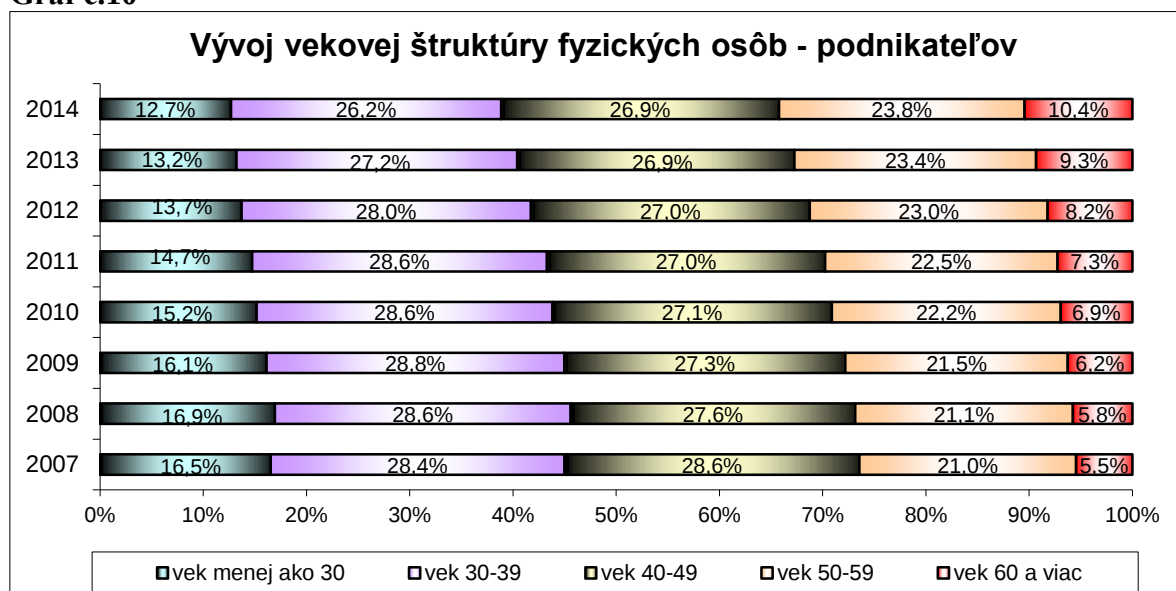
Graf č.9



Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z dlhodobého hľadiska sa veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov vyznačuje klesajúcim zastúpením podnikateľov v mladších vekových kategóriách a rastúcim zastúpením podnikateľov vo vyšších vekových kategóriách. V tejto súvislosti je však potrebné poznamenať, že vývoj vekovej štruktúry podnikateľov súvisí s demografickým vývojom na Slovensku. Z dlhodobého hľadiska vykazuje obdobné tendencie aj vývoj vekovej štruktúry celkového ekonomického obyvateľstva Slovenska.

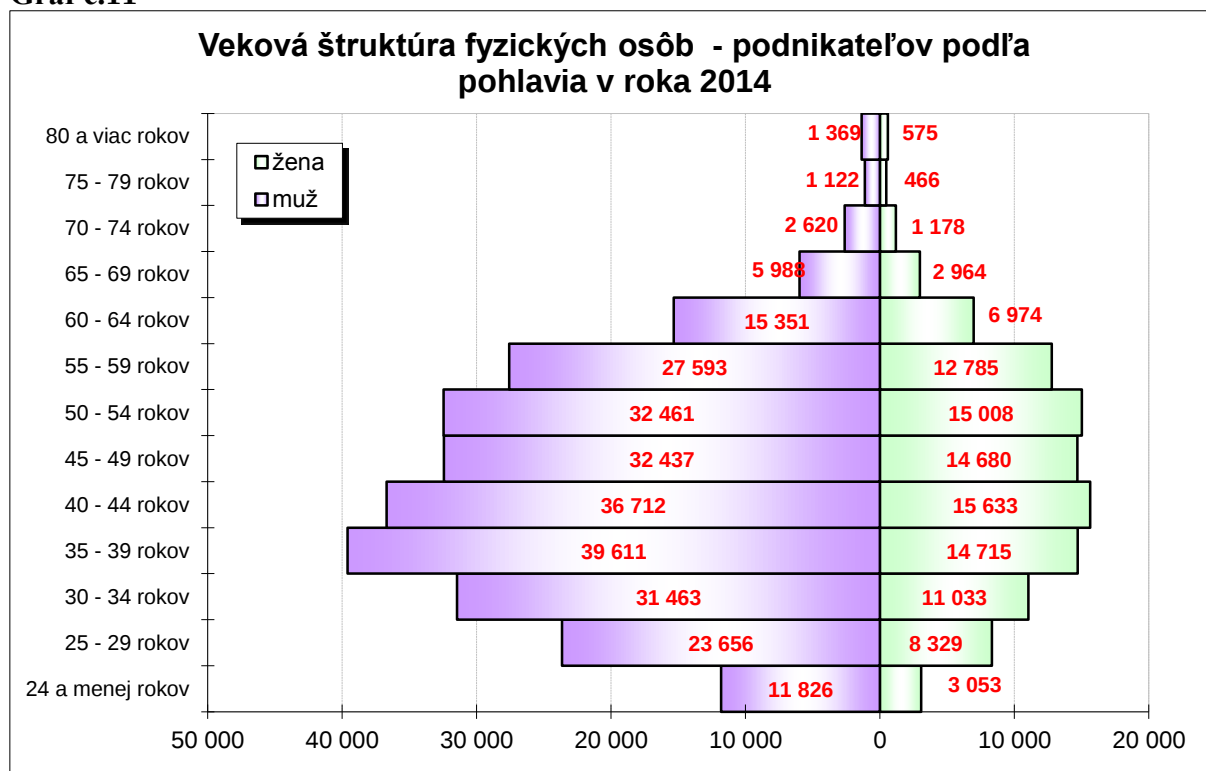
Graf č.10



Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa pohlavia, uvedená v grafe č. 11, znázorňuje výraznejšiu koncentráciu mužov v mladších vekových kategóriách 39 a menej ročných a naopak výraznejšiu koncentráciu žien v kategóriách 40 a viacročných.

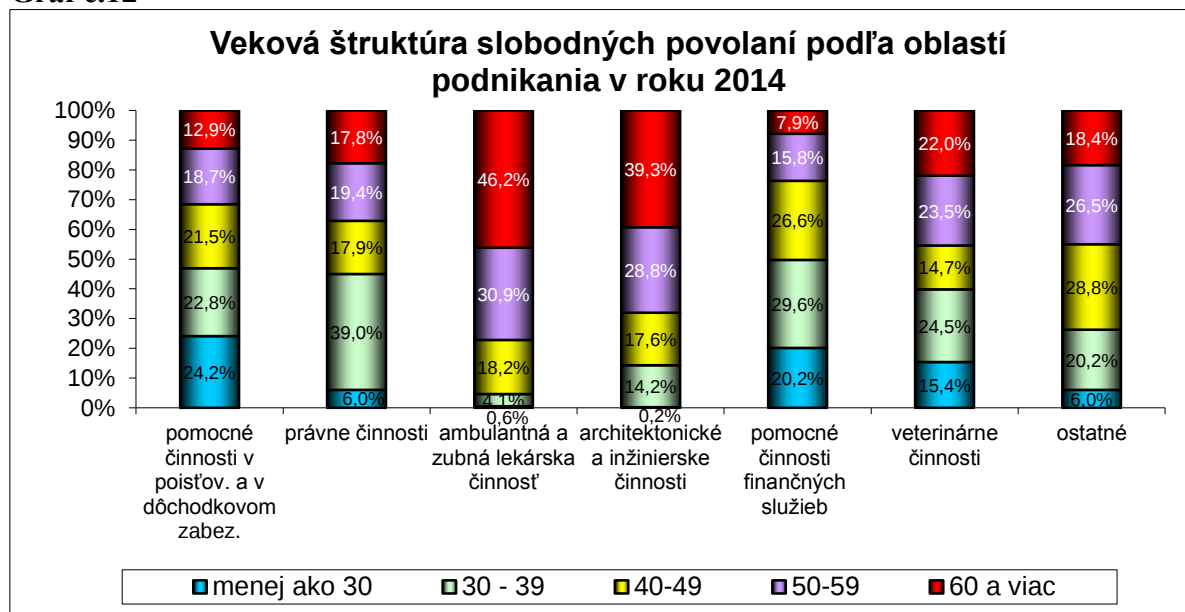
Graf č.11



Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V prípade slobodných povolání je veková štruktúra diferencovaná v závislosti od oblasti podnikania (graf č.12). Osoby podnikajúce v oblasti architektonických a inžinierskych činností a ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti sa vyznačujú minimálnym zastúpením kategórie menej ako 30-ročných (0,2 %, resp. 0,6 %) a výraznejším zastúpením 60 a viac ročných (39,3 %, resp. 46,2 %). V oblasti ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti je viac ako tri štvrtiny osôb (77,1 %) vo veku 50 a viac rokov.

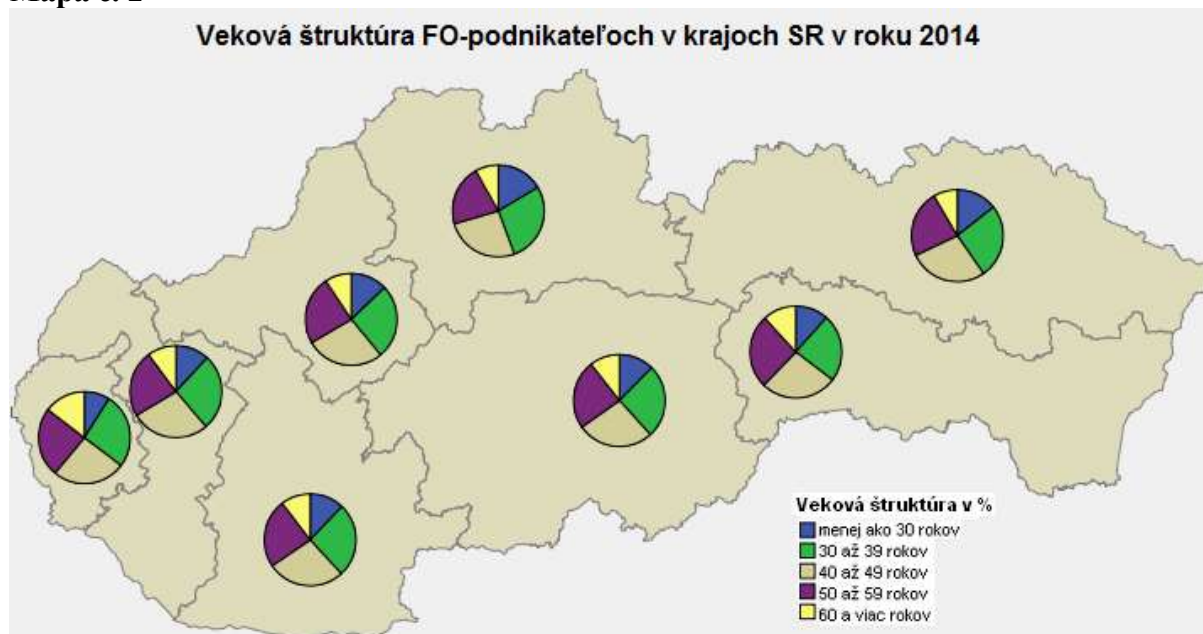
Graf č.12



Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Veková štruktúra FO – podnikateľov v krajoch SR je znázornená v mape č. 2. Najvyšším zastúpením FO - podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov sa vyznačuje Žilinský kraj (16,5 %), Prešovský kraj (14,4 %) a Trenčiansky kraj (12,9 %). Naopak najvyšší podiel podnikateľov vo veku 60 a viac rokov je v Bratislavskom kraji (14,6 %), Košickom kraji (11,9 %) a v Banskobystrickom kraji (10,6 %).

Mapa č. 2



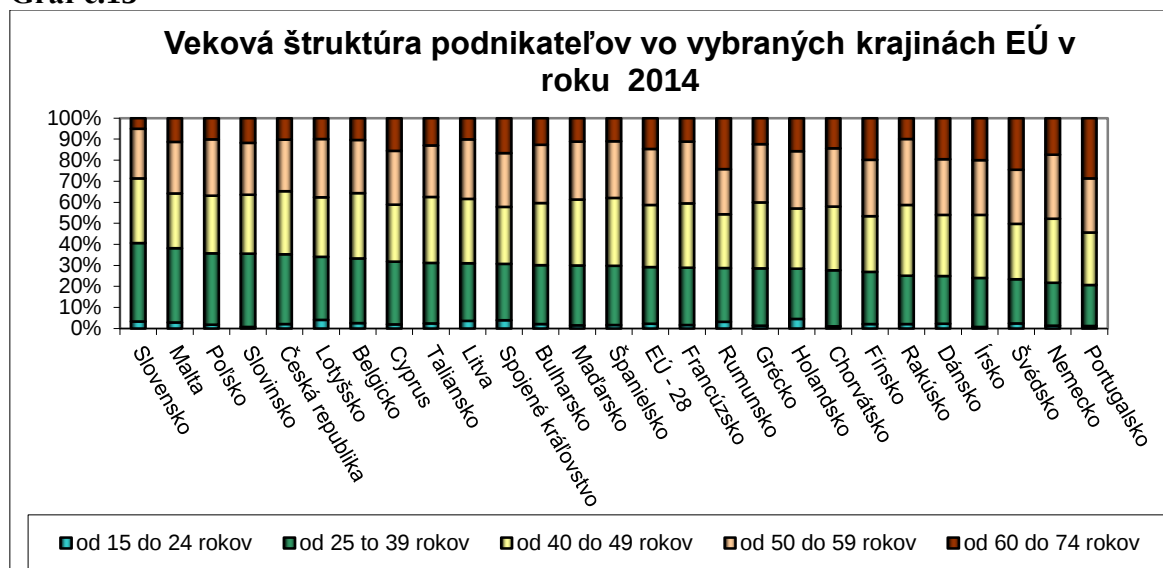
Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, č. 39-112-1788/2013, vyhotovené SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR.

4.1 Porovnanie vekovej štruktúry podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ

Podľa údajov Eurostatu bolo v roku 2014 na Slovensku z celkového počtu obyvateľov vykonávajúcich podnikateľskú aktivitu 3,3 % (o 0,9 p. b. viac ako v EÚ) vo vekovej kategórii od 15 do 24 rokov, 37,4 % (o 10,5 p. b. viac ako v EÚ) vo vekovej kategórii od 25 do 39 rokov, 30,7 % (o 1,2 p. b. menej ako v EÚ) vo vekovej kategórii od 40 do 49 rokov, 23,6 % (o 3,0 p. b. menej ako v EÚ) vo vekovej kategórii od 50 do 59 rokov a 5,1 % (o 9,5 p. b. menej ako v EÚ) vo vekovej kategórii od 60 do 74 rokov.

V rámci porovnania vekovej štruktúry slovenských podnikateľov s vybranými krajinami EÚ sa **Slovensko vyznačuje najvyšším zastúpením podnikateľov vo vekovej kategórii od 25 do 39 rokov** a piatym najvyšším zastúpením podnikateľov vo vekovej kategórii od 15 do 24 rokov. Naopak **vo vekovej kategórii nad 50 rokov dosahuje Slovensko najnižšie zastúpenie podnikateľov spomedzi porovnávaných krajín**, čo svedčí o veľmi nízkej podnikateľskej aktivite vyšších vekových skupín obyvateľstva Slovenska.

Graf č.13



Zdroj: Eurostat, the European Union Labour Force Survey, spracované SBA

5. Štruktúra mladých podnikateľov – fyzických osôb vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov

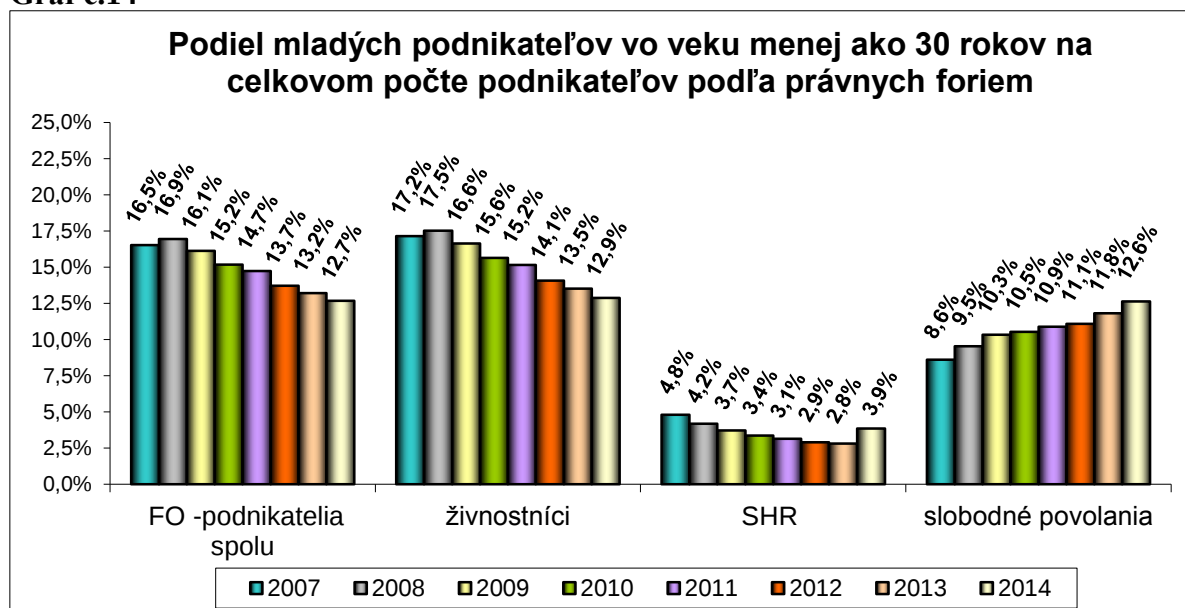
V roku 2014 pokračoval trend poklesu podielu mladých podnikateľov. V medziročnom porovnaní sa ich podiel na celkovom počte fyzických osôb – podnikateľov znížil o 0,5 p. b. na 12,7 %.

V rámci jednotlivých právnych foriem sa dosiahlo najvyššie zastúpenie mladých podnikateľov v kategórii živnostníkov (12,9 %). Obdobný podiel dosiahlo zastúpenie mladých podnikateľov v rámci osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (12,6 %). Zastúpenie mladých vo veku menej ako 30 rokov u samostatne hospodáriacich roľníkov bolo len na úrovni 3,9 %.

Postavenie mladých podnikateľov na celkovom počte podnikateľov v dlhšom časovom horizonte nevykazuje známky pozitívneho vývoja. Ako vyplýva z nižšie uvedeného grafu, podiel mladých podnikateľov zaznamenal od roku 2007 pokles o 3,8 p. b. Znižovanie podielu mladých podnikateľov z dlhodobého hľadiska súvisí aj s nepriaznivým demografickým vývojom na Slovensku. Podiel obyvateľstva Slovenska vo veku od 18 do menej ako 30 rokov na celkovom počte obyvateľov sa každoročne znižuje.

Z dlhodobého hľadiska má zastúpenie malých podnikateľov klesajúci charakter v kategórii živnostníkov. Rastúca tendencia podnikateľskej aktivity mladých je naopak zreteľná v prípade slobodných povolání. V kategórii samostatne hospodáriacich roľníkov sa v roku 2014 zastavil trend poklesu podielu mladých. V medziročnom porovnaní sa ich podiel zvýšil z 2,8 % na 3,9 %, čo mohlo súvisieť s plánovaným zavedením nových podporných nástrojov, ktoré majú vytvoriť priaznivejšie podmienky pre podnikanie mladých v pôdohospodárstve. Zastúpenie mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov podľa jednotlivých právnych foriem od roku 2007 je znázornené v grafe č. 14.

Graf č.14



Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Pre rodové zloženie mladých podnikateľov je taktiež charakteristické dominantné zastúpenie mužov. Muži tvoria viac ako tri štvrtiny (75,8 %) z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov a ženy predstavujú 24,3 % podiel, čo je o 4,8 p. b. menej ako u fyzických osôb – podnikateľov spolu.

Plnenie rodičovských povinností zo strany žien vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov sa prirodzene odráža na nižšej miere podnikania žien v tomto veku. V rámci jednotlivých právnych foriem dosahovali ženy – podnikateľky vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov najväčšie zastúpenie u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (55,8 %). 22,1 % mali ženy zastúpenie v rámci kategórie živnostníkov a 16,2 % v rámci samostatne hospodáriacich roľníkov.

Tab. č. 3: Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podľa právnej formy

Rod/právna forma	spolu FO – podnikatelia	živnostníci	samostatne hospodáriaci roľníci	slobodné povolania
muž	75,7%	77,9%	83,8%	44,2%
žena	24,3%	22,1%	16,2%	55,8%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podľa jednotlivých odvetví je uvedená v tabuľke č. 4 a v grafe č. 15. Z pohľadu jednotlivých odvetví **najviac živnostníkov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podniká v stavebníctve** (29,7 %, čo je o 6,9 p. b. viac ako u živnostníkov spolu), **v obchode** (17,1 %, čo je o 8,7 p. b. menej ako u živnostníkov spolu), **v priemysle** (16,4 %) **a v obchodných službách** (13,1 %, čo je o 1,5 p. b. menej ako u živnostníkov spolu). Naopak najmenej živnostníkov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov pôsobí v oblasti ubytovania a stravovania (2,8 %), v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (8,4 %), v ostatných službách (7,3 %) a v pôdohospodárstve (5,3 %).

Tab. č. 4: Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach – živnostníci spolu a živnostníci vo veku menej ako 30 rokov

Odvetvie	odvetvová štruktúra		zastúpenie žien	
	živnostníci spolu	živnostníci vo veku menej ako 30 rokov	živnostníci spolu	živnostníci vo veku menej ako 30 rokov
pôdohospodárstvo	3,9%	5,3%	12,7%	10,0%
priemysel	16,4%	16,4%	13,7%	7,7%
stavebníctvo	22,8%	29,7%	1,9%	1,8%
obchod	25,8%	17,1%	39,1%	38,4%
ubytovanie a stravovanie	3,9%	2,8%	40,2%	38,8%
doprava, informácie	5,8%	8,4%	15,5%	12,7%
obchodné služby	14,6%	13,1%	49,4%	45,0%
ostatné služby	7,0%	7,3%	63,7%	71,3%
Spolu	100,0%	100,0%	27,4%	22,1%

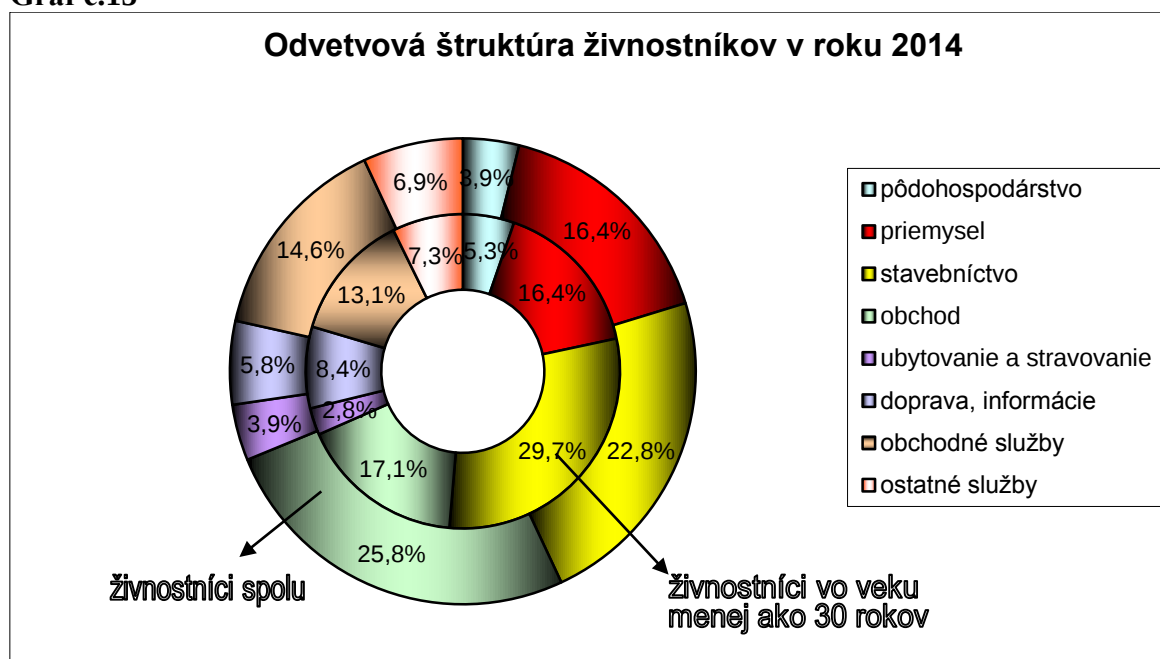
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Najvyššie zastúpenie dosahujú ženy živnostníčky vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov v odvetví ostatných služieb (71,3 %). V obchodných službách dosahujú 45,0 %, v ubytovaní a stravovaní 38,8 % a v obchode 38,4 %. Naopak najmenšie zastúpenie vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov majú ženy v stavebníctve (1,8 %), v priemysle (7,7 %) a v pôdohospodárstve (10,0 %).

Na základe prezentovaných hodnôt v tabuľke č. 4 môžeme skonštatovať nasledovné:

- pre živnostníkov vo veku menej ako 30 rokov sú atraktívnejšie oblasti pre podnikanie v porovnaní so živnostníkmi spolu: stavebníctvo, doprava, informačné a komunikačné činnosti, pôdohospodárstvo a ostatné služby,
- zastúpenie žien vo veku menej ako 30 rokov, v porovnaní so živnostníkmi spolu, je vyššie iba v odvetví ostatných služieb.

Graf č.15

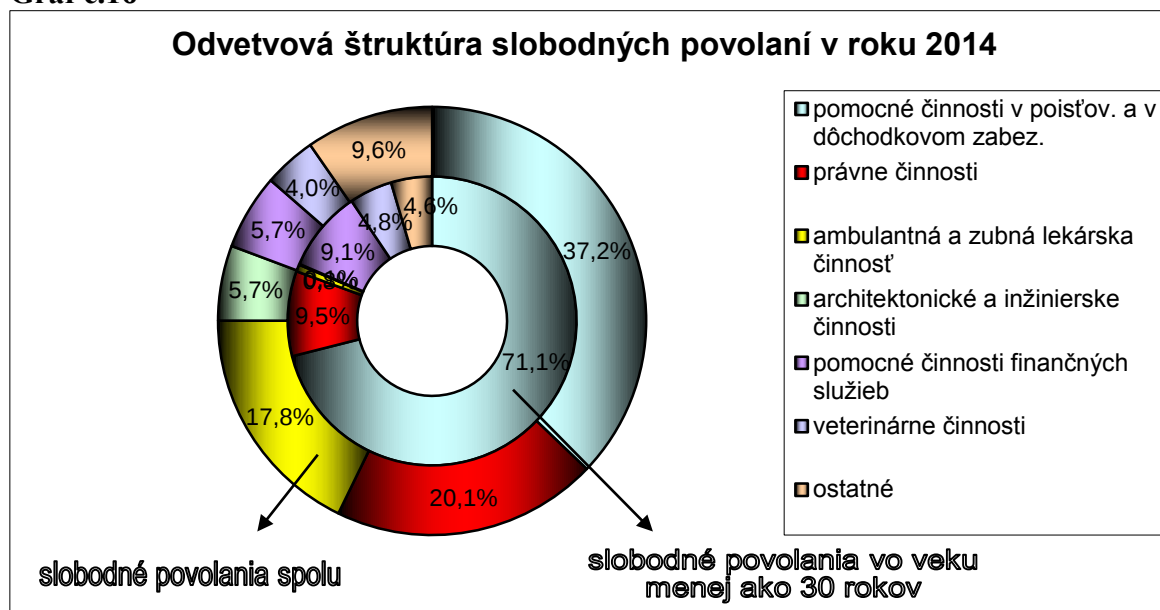


Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

71 % osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach vo veku menej ako 30 rokov pôsobilo v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení (zastúpenie žien bolo 54,9 %), 9,5 % osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach vo veku menej ako 30 rokov pôsobilo v oblasti právnych činností (zastúpenie žien bolo 54,5 %) a 9,1 % (zastúpenie žien bolo 68,6 %) pôsobilo v oblasti pomocných činností finančných služieb a 4,8 % osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach vo veku menej ako 30 rokov pôsobilo v oblasti veterinárnych činností (zastúpenie žien bolo 67,6 %).

V porovnaní so štruktúrou oblastí pôsobenia slobodných povolání spolu, pôsobia osoby mladšie ako 30 rokov vo väčšej miere v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení a v oblasti pomocných činností finančných služieb a naopak, najmenej atraktívnou oblasťou pre túto skupinu mladých podnikateľov je oblasť architektonických a inžinierskych činností a ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti.

Graf č.16



Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Regionálna štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podľa jednotlivých regiónov je uvedená v tabuľke č. 5. **Najviac živnostníkov vo veku menej ako 30 rokov pôsobilo na konci roka 2014 v Žilinskom kraji (20,6 %).** Ostatné kraje sa podieľali na celkovom počte živnostníkov vo veku menej ako 30 rokov v intervale od 9,0 % v Košickom kraji, do 16,6 % v Prešovskom kraji. Najvyššie zastúpenie mali ženy – živnostníčky vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov v Bratislavskom kraji (33,3 %), v Košickom kraji (26,2 %), v Trnavskom kraji (25,6 %) a v Banskobystrickom kraji (25,3 %).

Tab. č. 5: Regionálna štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých regiónoch – živnostníci spolu a živnostníci vo veku menej ako 30 rokov

Región	regionálna štruktúra		zastúpenie žien	
	živnostníci spolu	živnostníci vo veku menej ako 30 rokov	živnostníci spolu	živnostníci vo veku menej ako 30 rokov
Bratislava	15,0%	10,7%	34,8%	33,3%
Trnava	10,6%	9,8%	27,0%	25,6%
Trenčín	11,0%	11,0%	26,8%	22,6%
Nitra	12,6%	11,9%	26,8%	23,9%
Žilina	15,7%	20,6%	22,5%	15,0%
Banská Bystrica	10,7%	10,3%	29,7%	25,3%
Prešov	14,5%	16,6%	21,6%	16,0%
Košice	10,0%	9,0%	31,4%	26,2%
Spolu	100%	100,0%	27,4%	22,1%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Regionálna štruktúra osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a zastúpenie žien vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podľa jednotlivých regiónov je uvedená v tabuľke č. 6.

Tab. č. 6: Regionálna štruktúra osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a zastúpenie žien v jednotlivých regiónoch – slobodné povolania spolu a slobodné povolania vo veku menej ako 30 rokov

Región	regionálna štruktúra		zastúpenie žien	
	slobodné povolania spolu	slobodné povolania vo veku menej ako 30 rokov	slobodné povolania spolu	slobodné povolania vo veku menej ako 30 rokov
Bratislava	21,3%	14,0%	43,5%	48,6%
Trnava	8,8%	9,8%	57,0%	58,0%
Trenčín	9,0%	9,7%	59,4%	60,4%
Nitra	12,3%	14,8%	60,1%	56,3%
Žilina	10,4%	10,4%	58,5%	64,8%
Banská Bystrica	12,2%	15,3%	57,1%	54,7%
Prešov	12,2%	12,0%	53,7%	55,0%
Košice	13,9%	14,0%	54,8%	52,9%
Spolu	100,0%	100,0%	54,2%	55,8%

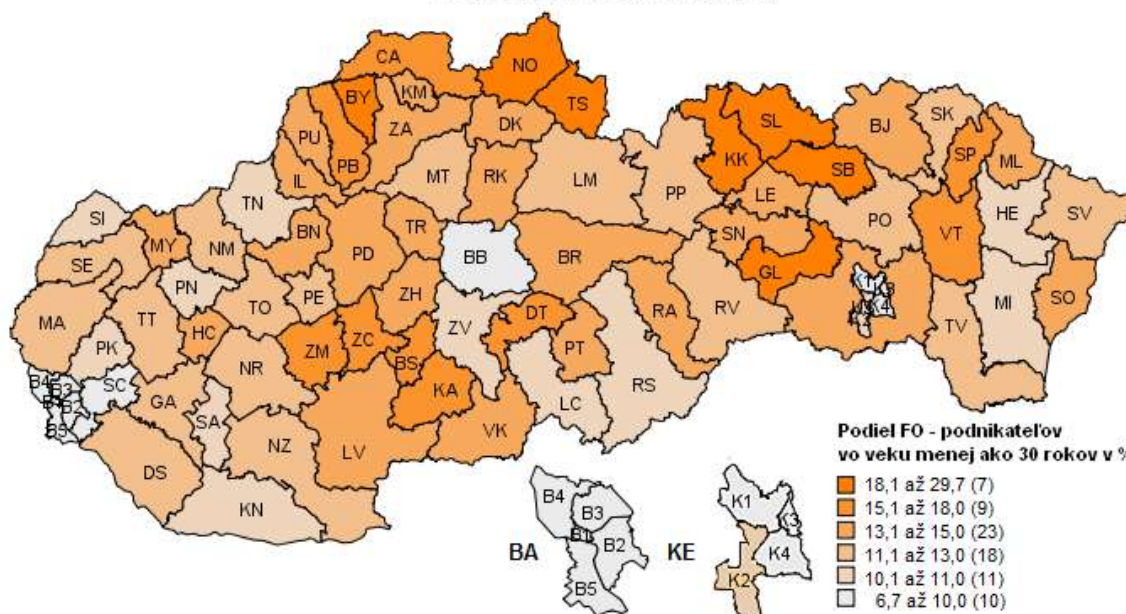
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Podiel FO – podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov na celkovom počte FO – podnikateľov v jednotlivých okresoch SR v roku 2014 je znázornený v mape č.3. **Najvýraznejším zastúpením podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov sa vyznačujú okresy severného Slovenska, ako je Námestovo (29,7 %), Tvrdošín (22,1 %), Sabinov (20,1 %), Stará Ľubovňa (20,0 %), Bytča (18,7 %) a Kežmarok (18,4 %).** Vysoké zastúpenie dosiahli aj v okrese Gelnica (18,3 %).

Najmenšie zastúpenie mladých podnikateľov (podiel od 6,7 % do 9,7 %) je v okresoch v rámci miest Bratislava a Košice (okrem Košice II), okresu Senec a Banská Bystrica.

Mapa č. 3

Podiel FO - podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov na celkovom počte FO - podnikateľov v okresoch SR v roku 2014

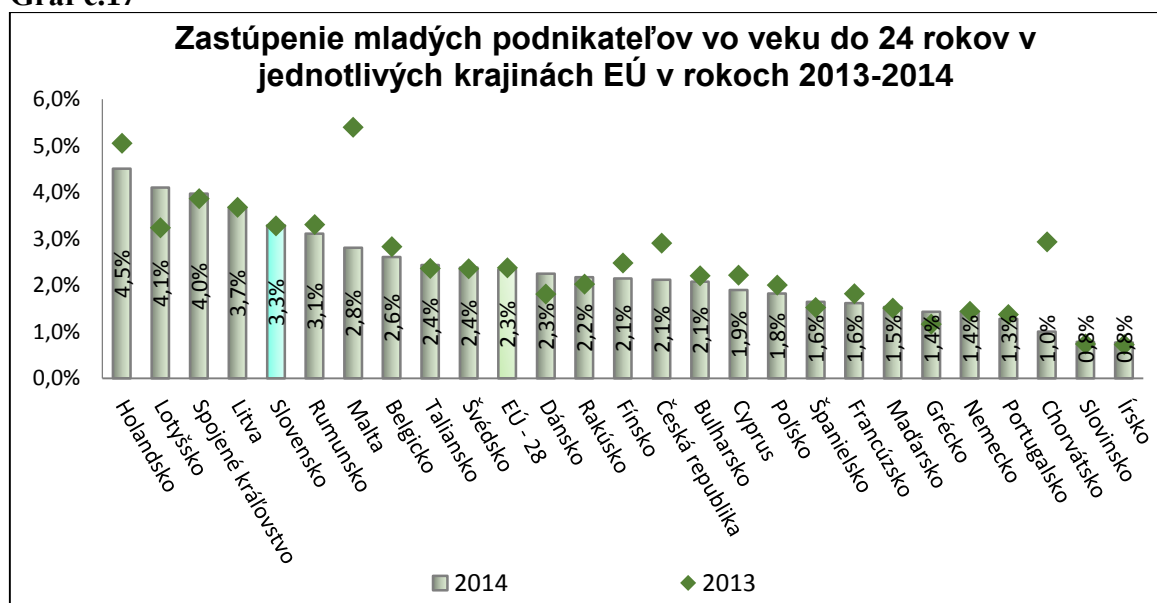


Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, č. 39-112-1788/2013, vyhotovené SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR.

5.1 Porovnanie zastúpenia mladých podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ

Slovensko sa podľa údajov a metodiky Eurostatu zaraďuje medzi krajiny s nadpriemerným zastúpením mladých podnikateľov vo veku do 24 rokov. V roku 2014 dosiahol na Slovensku podiel týchto podnikateľov 3,3 %, čo je o viac ako tretinu vyšší podiel ako v rámci EÚ-28 (2,3 %). Najvyššie zastúpenie mladých podnikateľov vo veku do 24 rokov bolo zaznamenané v Holandsku (4,5 %), v Lotyšsku (4,1 %) a v Spojenom kráľovstve (4,0 %). Z jednotlivých krajín V4 dosiahol podiel mladých podnikateľov vo veku do 24 rokov v Českej republike 2,1 %, v Poľsku 1,8 % a v Maďarsku 1,5 %.

Graf č.17



Zdroj: Eurostat, the European Union Labour Force Survey, spracované SBA

5.2 Vybrané postoje mladých obyvateľov k podnikaniu (na základe výsledkov prieskumu GEM)

Podľa výsledkov prieskumu GEM takmer polovica (48,4 %) mladých obyvateľov vo veku menej ako 30 rokov považuje podnikanie za vhodnú kariérnu voľbu. **Oproti predchádzajúcim rokom však dochádza ku každoročnému poklesu mladých, ktorí považujú podnikanie za vhodnú voľbu kariéry** (oproti roku 2011 ich podiel poklesol o 11,8 p. b.).

Každý druhý (51,5 %) mladý obyvateľ zapojený v prieskume si myslí, že disponuje vhodnými zručnosťami a vedomosťami pre začatie podnikateľskej činnosti. **Sebavedomie podnikateľských schopností mladých medziročne mierne vzrástlo**, avšak oproti roku 2011 je nižšie o 3,5 p. b.

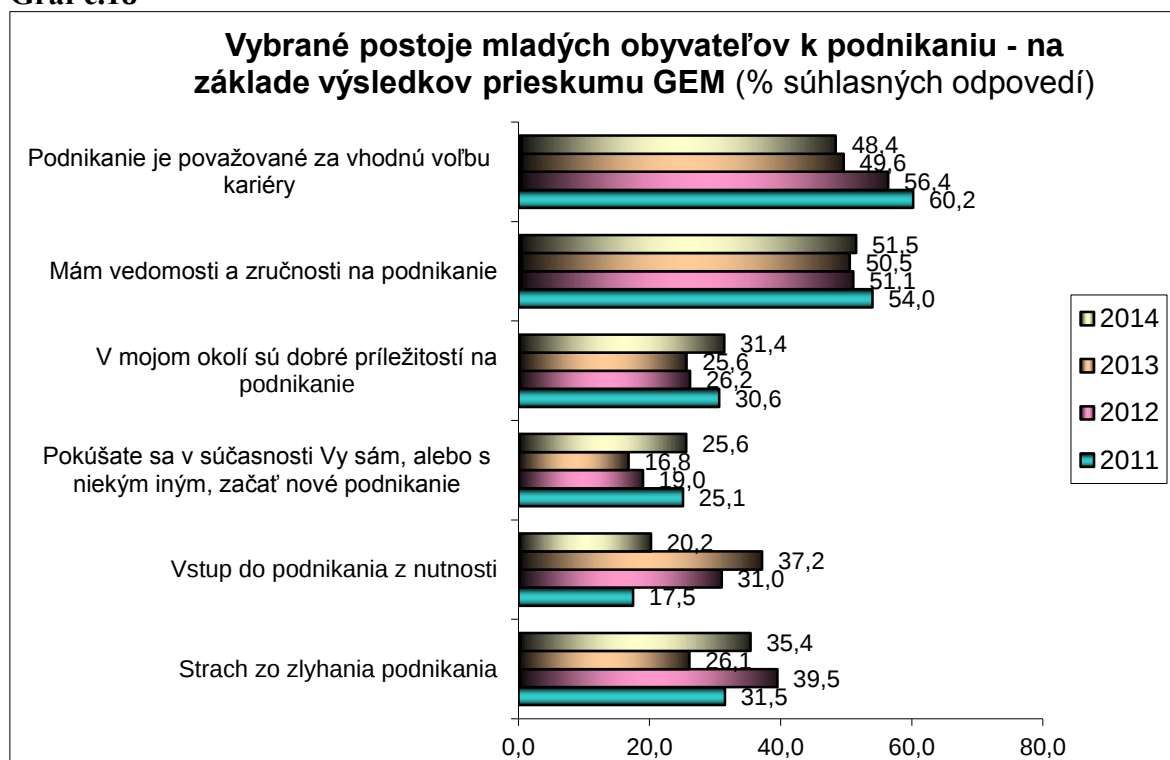
Takmer jedna tretina (31,4 %) mladých na Slovensku vníma **vhodné príležitosti na podnikanie vo svojom okolí**. Vnímanie vhodných príležitostí na podnikanie v kategórii mladých obyvateľov sa medziročne zvýšilo z 25,6 % na 31,4 %.

V roku 2014 sa zastavil trend poklesu počiatkovej podnikateľskej aktivity mladých obyvateľov. V medziročnom porovnaní sa percento mladých, ktorí sa sami alebo s niekým iným pokúšajú začať podnikateľskú činnosť zvýšilo zo 16,8 % na 25,6 %.

V kategórii mladých obyvateľov sa v roku 2014 taktiež pozastavil trend nárastu tých, ktorí začali podnikat' pretože nemali inú možnosť ako sa zamestnať. Oproti roku 2013 ich podiel poklesol z 37,2 % na 20,2 %.

Strach zo zlyhania podnikania v kategórii mladých obyvateľov sa naopak medziročne zvýšil z 26,1 % na 35,4 %.

Graf č.18



Zdroj: SBA, spracované na základe výsledkov GEM prieskumu

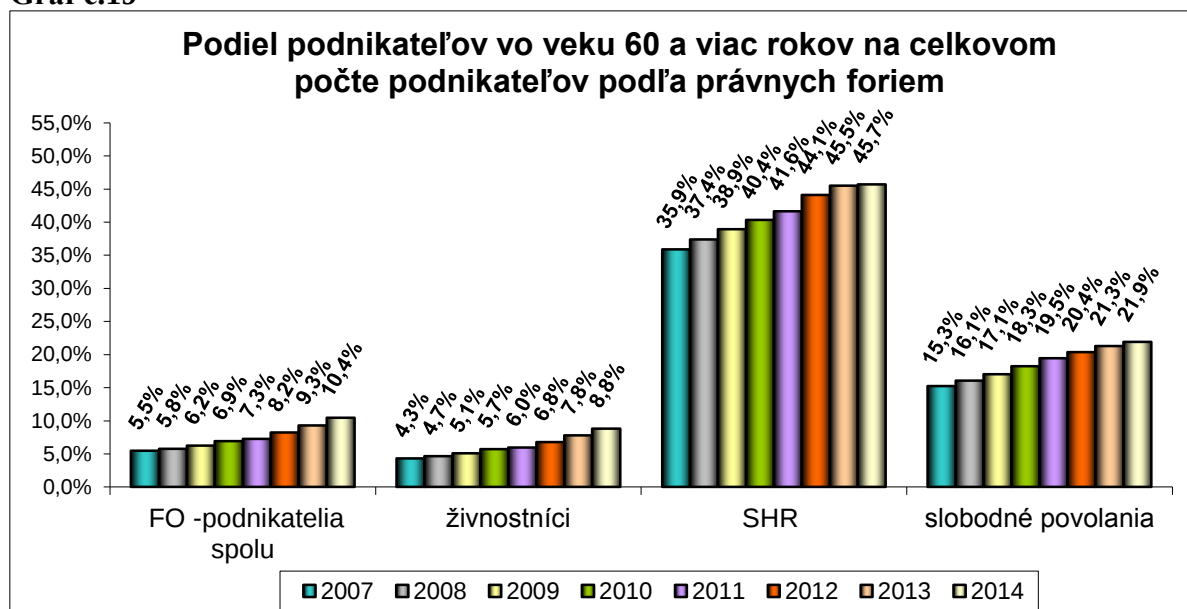
6. Štruktúra fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov

Demografický vývoj obyvateľstva Slovenska sa vyznačuje postupným starnutím obyvateľstva, ktoré sa prejavuje početným, ako aj relatívnym nárastom populácie vyšších vekových skupín obyvateľstva. V súvislosti s uvedeným vývojom sa stále viac dostáva do popredia otázka využitia ekonomického potenciálu seniorov.

Seniorov označuje za cenný zdroj podnikania aj Európska komisia v „Akčnom pláne pre podnikanie 2020“. Zapájanie seniorov do zakladania podnikov a do podpory nových a existujúcich podnikateľov môže maximalizovať skúsenosti a know-how, ktorými títo ľudia disponujú a ktoré by mohli zostať nevyužitú. Podnikatelia na dôchodku vďaka svojim skúsenostiam môžu jednoduchšie založiť a viesť podnik ako v prípade neskúseného zakladateľa.⁴

V roku 2014 pokračoval trend nárastu podielu fyzických osôb – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov. V medziročnom porovnaní sa ich podiel zvýšil o 1,1 p. b. na 10,4 %. Podľa údajov prezentovaných v grafe č. 19 sa zastúpenie tejto kategórie zvyšuje každoročne od roku 2007. Nárast podielu uvedenej kategórie podnikateľov je zreteľný v rámci všetkých právnych foriem fyzických osôb – podnikateľov. Najvyššie zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov bolo zaznamenané v kategórii SHR (45,7 %). U osôb podnikajúcich formou slobodných povolání bol každý piaty podnikateľ (21,9 %) vo veku 60 a viac rokov a u živnostníkov dosiahlo zastúpenie tejto vekovej skupiny 8,8 %.

Graf č.19



Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov bolo 68,5 % mužov a 31,5 % žien (čo je o 2,4 p. b. viac ako u fyzických osôb – podnikateľov spolu).

⁴ Zdroj: Európska komisia 2013: Akčný plán pre podnikanie 2020

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0795:FIN:EN:PDF>

V rámci jednotlivých právnych foriem dosahovali ženy – podnikateľky vo vekovej kategórii 60 a viac rokov najväčšie zastúpenie u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (47,0 %). 29,0 % podiel mali ženy v rámci kategórie samostatne hospodáriacich roľníkov a u živnostníkov.

Tab. č. 7: Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov podľa právnej formy

Rod/právna forma	spolu FO – podnikatelia	živnostníci	samostatne hospodáriaci roľníci	slobodné povolania
muž	68,5%	71,0%	71,0%	53,0%
žena	31,5%	29,0%	29,0%	47,0%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien vo vekovej kategórii 60 a viac rokov je uvedená v tabuľke č. 9 a v grafe č. 20. **Z pohľadu jednotlivých odvetví najviac živnostníkov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov podniká v obchode** (29,9 %, čo je o 4,1 p. b. ako u živnostníkov spolu), **obchodných službách** (21,0 %, čo je o 6,4 p. b. viac ako u živnostníkov spolu) **a v priemysle** (15,0 %). Naopak najmenej živnostníkov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov pôsobí v oblasti pôdohospodárstva (2,5 %), v ubytovaní a stravovaní (5,6 %) a v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (4,2 %).

Tab. č. 8: Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach – živnostníci spolu a živnostníci vo veku 60 a viac rokov

Odvetvie	odvetvová štruktúra		zastúpenie žien	
	živnostníci spolu	živnostníci vo veku 60 a viac rokov	živnostníci spolu	živnostníci vo veku 60 a viac rokov
pôdohospodárstvo	3,9%	2,5%	12,7%	13,3%
priemysel	16,4%	15,0%	13,7%	16,8%
stavebníctvo	22,8%	14,3%	1,9%	1,9%
obchod	25,8%	29,9%	39,1%	38,7%
ubytovanie a stravovanie	3,9%	5,6%	40,2%	40,7%
doprava, informácie	5,8%	4,2%	15,5%	16,2%
obchodné služby	14,6%	21,0%	49,4%	36,6%
ostatné služby	7,0%	7,6%	63,7%	48,5%
Spolu	100,0%	100,0%	27,4%	29,0%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

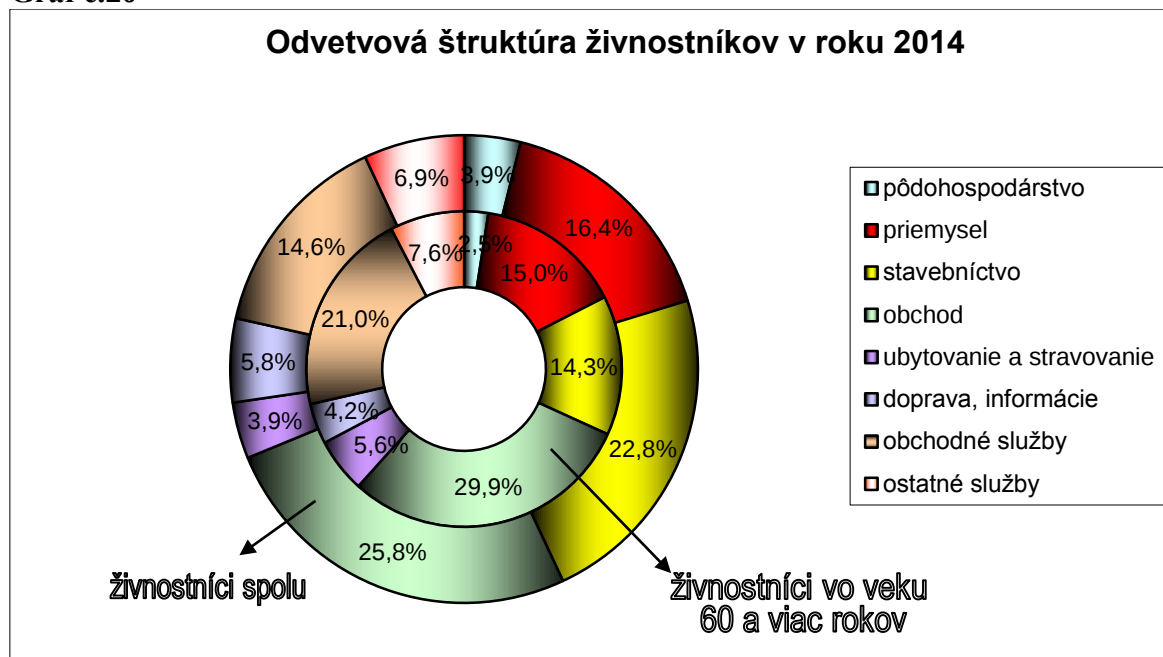
Najväčšie zastúpenie dosahujú ženy živnostníčky vo vekovej kategórii 60 a viac rokov v odvetví ostatných služieb (48,5 %), v ubytovaní a stravovaní (40,7 %) a v obchode (38,7 %). Naopak najmenšie zastúpenie vo vekovej kategórii 60 a viac rokov majú ženy v stavebníctve (1,9 %), v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (16,2 %) a v pôdohospodárstve (13,3 %).

Na základe prezentovaných hodnôt v tabuľke č. 8 je možné skonštatovať nasledovné:

- pre živnostníkov vo veku 60 a viac rokov sú atraktívnejšie oblasti pre podnikanie v porovnaní so živnostníkmi spolu: obchodné služby, obchod, ubytovanie a stravovania a ostatné služby,

- zastúpenie žien vo veku 60 a viac rokov, v porovnaní so živnostníkmi spolu, je vyššie v pôdohospodárstve, v priemysle, v ubytovaní a stravovaní a v doprave, informačných a komunikačných činnostiach.

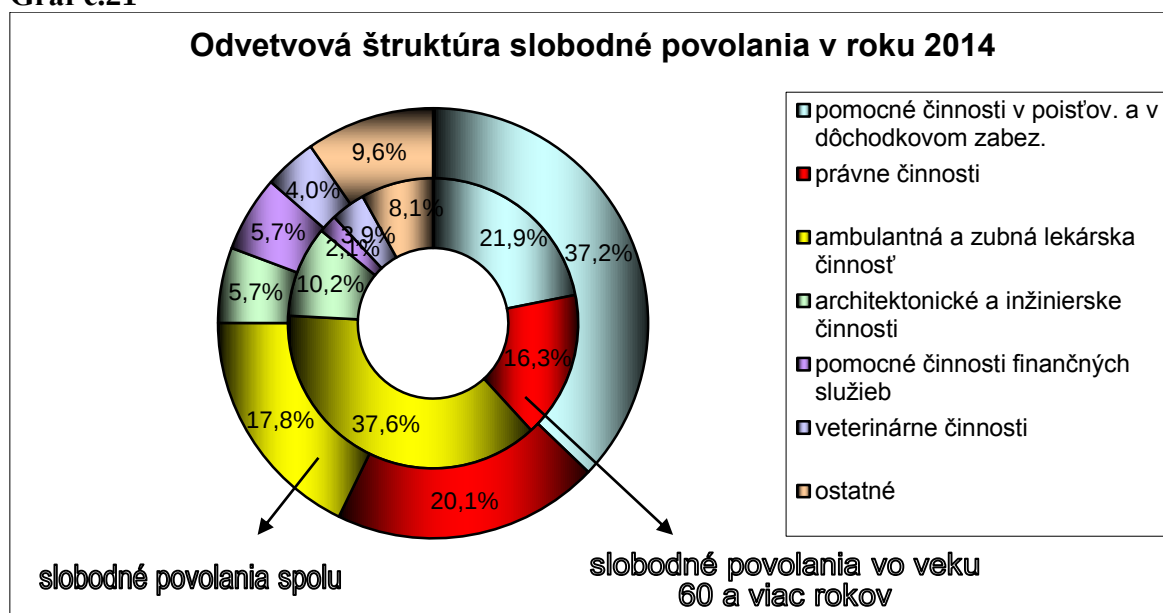
Graf č.20



Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Viac ako jedna tretina (37,6 %) osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach vo veku 60 a viac rokov pôsobila v oblasti ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti, (zastúpenie žien bolo 58,7 %), každý piaty (21,9 %) podnikateľ vo veku 60 a viac rokov pôsobil v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a dôchodkovom zabezpečení (zastúpenie žien bolo 61,0 %) a 16,3 % podnikateľov vo veku 60 a viac rokov pôsobilo v oblasti právnych činností (zastúpenie žien bolo 33,4 %). V porovnaní so štruktúrou oblastí pôsobenia slobodných povolanií spolu, pôsobia osoby vo veku 60 a viac rokov vo väčšej miere v oblasti ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti a v oblasti architektonických a inžinierskych činností.

Graf č.21



Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Regionálna štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien vo vekovej kategórii 60 a viac rokov podľa jednotlivých regiónov je uvedená v tabuľke č. 9. **Takmer každý štvrtý živnostník vo veku 60 a viac rokov pôsobil v Bratislavskom kraji (22,8 %).**

Ostatné kraje sa podieľali na celkovom počte živnostníkov vo veku 60 a viac rokov v intervale od 10,2 % v Banskobystrickom kraji do 12,0 % v Nitrianskom kraji. Vyššie zastúpenie ako v rámci celej SR mali ženy – živnostníčky vo vekovej kategórii 60 a viac rokov v Banskobystrickom kraji (31,7 %), v Bratislavskom kraji a v Košickom kraji (zhodne po 31,3 %).

Tab. č. 9: Regionálna štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých regiónoch – živnostníci spolu a živnostníci vo veku 60 a viac rokov

Región	regionálna štruktúra		zastúpenie žien	
	živnostníci spolu	živnostníci vo veku 60 a viac rokov	živnostníci spolu	živnostníci vo veku 60 a viac rokov
Bratislava	15,0%	22,8%	34,8%	31,3%
Trnava	10,6%	10,3%	27,0%	27,4%
Trenčín	11,0%	10,4%	26,8%	27,8%
Nitra	12,6%	12,0%	26,8%	28,1%
Žilina	15,7%	11,8%	22,5%	28,6%
Banská Bystrica	10,7%	10,2%	29,7%	31,7%
Prešov	14,5%	11,1%	21,6%	23,5%
Košice	10,0%	11,4%	31,4%	31,3%
Spolu	100,0%	100,0%	27,4%	29,0%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Regionálna štruktúra osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a zastúpenie žien vo vekovej kategórii 60 a viac rokov podľa jednotlivých regiónov je uvedené v tabuľke č. 10.

Tab. č. 10: Regionálna štruktúra osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a zastúpenie žien v jednotlivých regiónoch – slobodné povolania spolu a slobodné povolania vo veku 60 a viac rokov

Región	regionálna štruktúra		zastúpenie žien	
	slobodné povolania spolu	slobodné povolania vo veku 60 a viac rokov	slobodné povolania spolu	slobodné povolania vo veku 60 a viac rokov
Bratislava	21,3%	22,0%	43,5%	41,2%
Trnava	8,8%	8,6%	57,0%	48,1%
Trenčín	9,0%	9,7%	59,4%	50,9%
Nitra	12,3%	12,0%	60,1%	51,3%
Žilina	10,4%	10,6%	58,5%	49,9%
Banská Bystrica	12,2%	11,9%	57,1%	48,7%
Prešov	12,2%	12,7%	53,7%	44,8%
Košice	13,9%	12,6%	54,8%	47,0%
Spolu	100,0%	100,0%	54,2%	47,0%

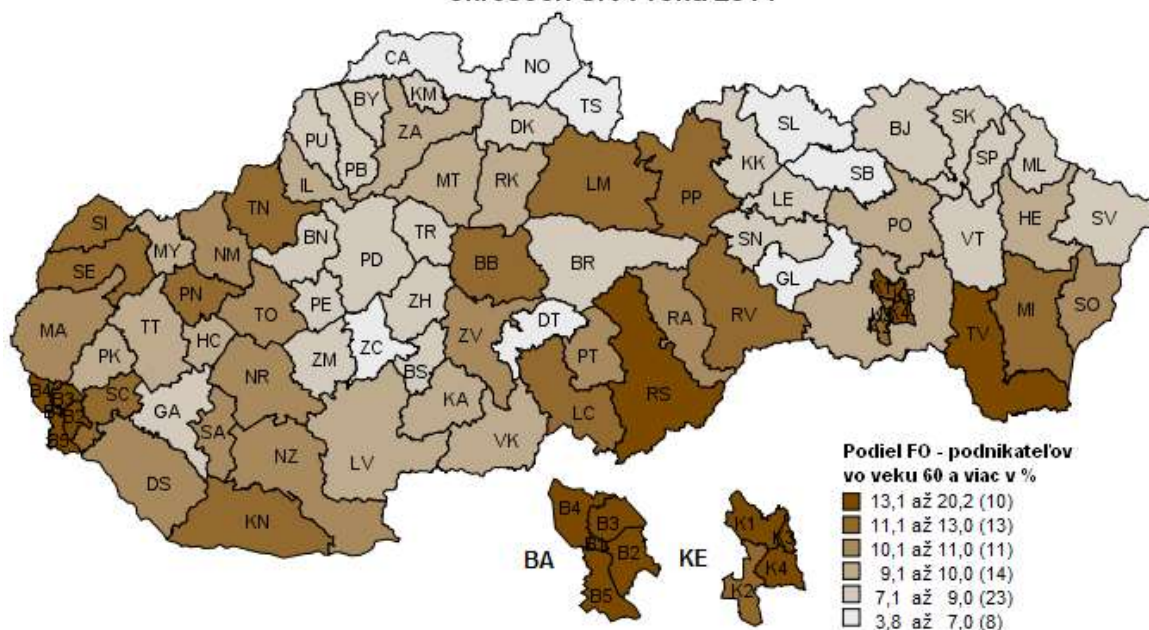
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Zastúpenie FO – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov v jednotlivých okresoch SR v roku 2014 je znázornené v mape č.4. **Najvyšší podiel FO – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov je v okresoch v rámci hlavného mesta Bratislava** (od 14,2 % v BA IV po 20,2 % v BA I), v **okrese Košice III** (16,9 %), **Košice IV** (15,5 %), **Košice I** (14,0 %), **Rimavská Sobota** (14,0 %) a **Trebišov** (13,3 %).

Okresy severného Slovenska sa naopak vyznačujú najnižším zastúpením FO – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov (napr.: Námestovo 3,8 %, Sabinov 4,9 %, Čadca 6,1 %, Stará Ľubovňa 5,6 %, Tvrdošín 6,5 %). Nízke zastúpenie starších podnikateľov majú aj okresy Gelnica (5,9 %), Detva a Žarnovica (zhodne po 7,0 %).

Mapa č. 4

Podiel FO - podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na celkovom počte FO - podnikateľov v okresoch SR v roku 2014



Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, č. 39-112-1788/2013, vyhotovené SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR.

6.1 Porovnanie zastúpenia podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov v SR s ostatnými krajinami EÚ

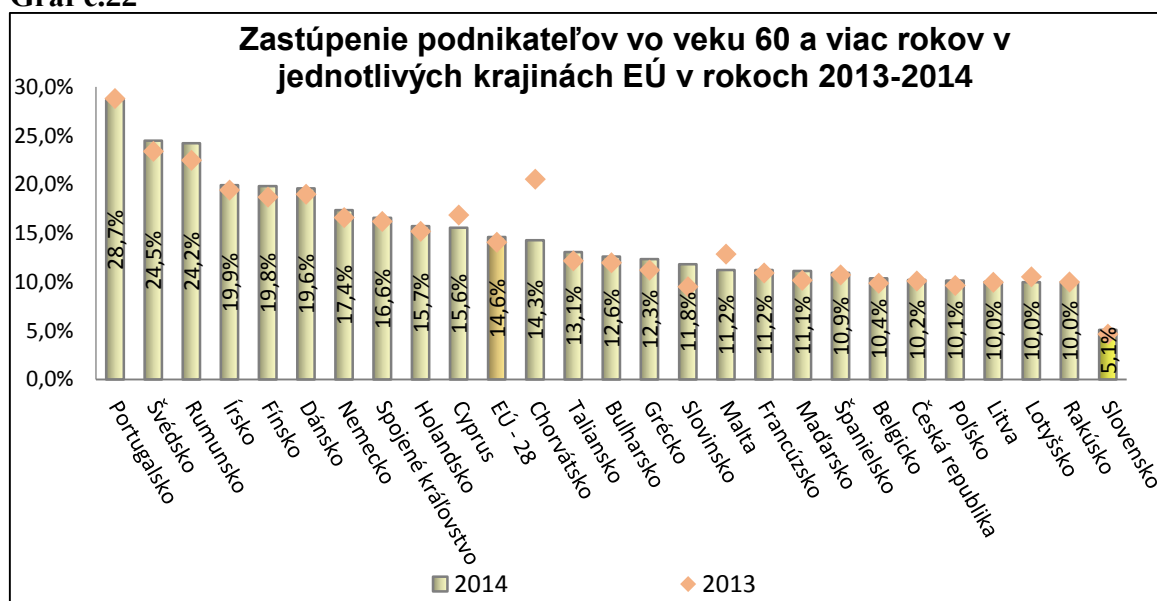
Podľa metodiky a údajov Eurostatu **dosahuje Slovensko najnižšie zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov** (5,1 %)⁵ v rámci krajín EÚ. Zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov v rámci krajín EÚ – 28 (14,6 %) je takmer trojnásobne vyššie ako na Slovensku.

Podpriemerné zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov je charakteristickou črtou vekovej štruktúry podnikateľov aj v ostatných krajinách V4. V Poľsku je uvedený podiel podnikateľov 10,1 %, v Českej republike 10,2 % a v Maďarsku 11,1 %.

⁵ Rozdielna úroveň zastúpenia podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na Slovensku podľa údajov spracovaných z Registra organizácií ŠÚ SR a Eurostatu je vo významnej miere spôsobená metodologickými odlišnosťami spracovania týchto údajov.

Krajiny s najvyšším zastúpením podnikateľov vo veku 60 a viac rokov sú Portugalsko (28,7 %), Švédsko (24,5 %) a Rumunsko (24,2 %).

Graf č.22



Zdroj: Eurostat, the European Union Labour Force Survey, spracované SBA

6.2 Vybrané postoje starších obyvateľov (60 +) k podnikaniu (na základe výsledkov prieskumu GEM)

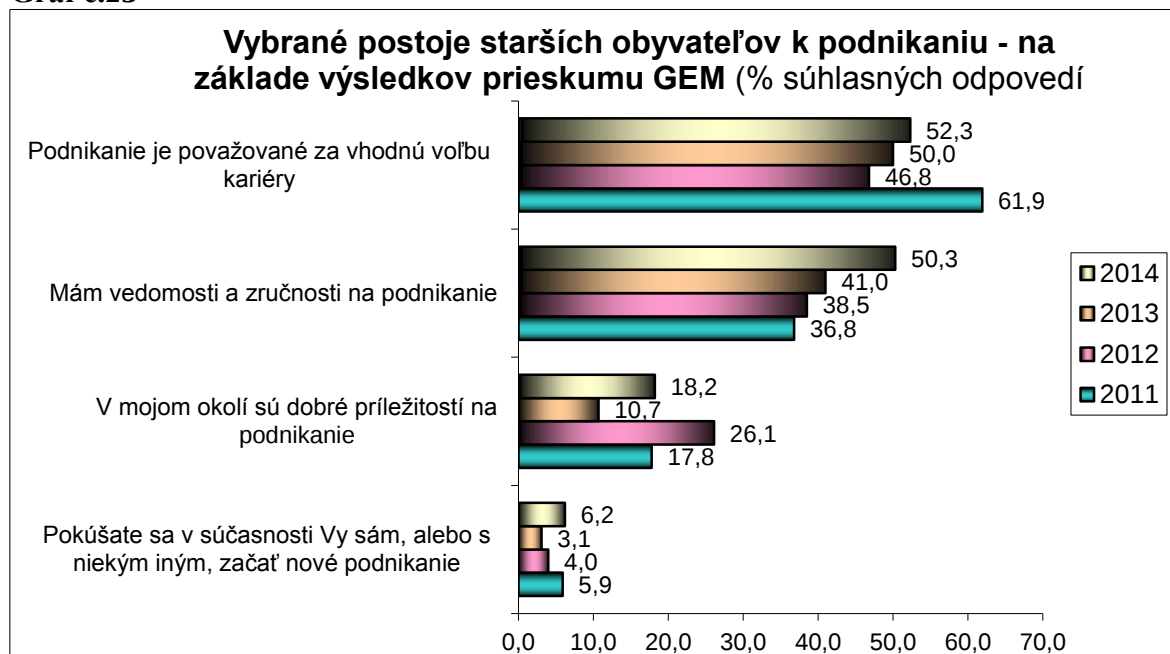
Podľa výsledkov prieskumu GEM **naďalej rastie zastúpenie** obyvateľov vo veku 60 a viac rokov, ktorí **považujú podnikanie za vhodnú voľbu kariéry**. V medziročnom porovnaní sa podiel uvedenej skupiny obyvateľov zvýšil o 2,3 p. b.

Viac ako polovica (50,3 %) obyvateľov vo veku 60 a viac rokov si myslí, že disponuje vhodnými zručnosťami a vedomosťami pre začatie podnikateľskej činnosti. **Sebavedomie podnikateľských schopností starších obyvateľov má rastúcu tendenciu**, ale v porovnaní s celkovým obyvateľstvom dosahuje nižšie hodnoty (o 4,1 p. b. v roku 2014).

Vnímanie vhodných podnikateľských príležitostí vo svojom okolí sa v skupine starších obyvateľov medziročne zvýšilo (z 10,7 % na 18,2 %).

Počiatočná podnikateľská aktivita obyvateľov vo veku 60 a viac rokov sa prvýkrát medziročne zvýšila (z 3,1 % na 6,2 %).

Graf č.23



Zdroj: SBA, spracované na základe výsledkov GEM prieskumu

7. Rodová a veková štruktúra začínajúcich FO – podnikateľov

V tejto časti materiálu je prezentovaná analýza rodovej a vekovej štruktúry fyzických osôb – podnikateľov, ktorí začali svoju podnikateľskú činnosť v priebehu roku 2014.

7.1 Rodová štruktúra začínajúcich podnikateľov

V roku 2014 bolo z celkového počtu aktívnych začínajúcich fyzických osôb – podnikateľov 71,4 % mužov a 28,6 % žien. V medziročnom porovnaní sa znížil podiel žien v kategórii začínajúcich podnikateľov o 1,7 p. b. 58,0 % podiel dosahovali ženy, začínajúce podnikateľky v roku 2014, u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach. U začínajúcich samostatne hospodáriacich roľníkov mali zastúpenie 25,8 % a u živnostníkov 26,7 %. Pri porovnaní zastúpenia žien u začínajúcich podnikateľov, v porovnaní s celkovou skupinou podnikateľov, môžeme pozorovať výraznejšie zastúpenie žien v rámci slobodných povolani (o 3,8 p. b.) a samostatne hospodáriacich roľníkov (o 1,6 p. b.). Pri začínajúcich živnostníkoch bol podiel žien naopak nižší (o 0,7 p. b.) ako u celkovej skupiny živnostníkov.

Tab. č. 11: Rodové zloženie začínajúcich podnikateľov – fyzických osôb, ktorí začali podnikat' v priebehu roka 2014

Rod/právna forma	spolu FO – podnikatelia	živnostníci	samostatne hospodáriaci roľníci	slobodné povolania
muž	71,4%	73,3%	74,2%	42,0%
žena	28,6%	26,7%	25,8%	58,0%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Zastúpenie žien v rámci začínajúcich živnostníkov v roku 2014 podľa jednotlivých odvetví je prezentovaná v tabuľke č. 12.

Najvyšší podiel dosahujú novo začínajúce ženy živnostníčky v odvetví ostatných služieb (71,3 %), obchodných služieb (49,8 %), ubytovania a stravovania (49,2 %) a v obchode (46,9 %). Naopak najmenšie zastúpenie v kategórii novo začínajúcich živnostníkov majú ženy v stavebníctve (2,5 %), v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (15,2 %), v priemysle (12,7 %), a v pôdohospodárstve (27,3 %).

Tab. č. 12: Zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach – živnostníci spolu a začínajúci živnostníci v roku 2014

Odvetvie	zastúpenie žien	
	živnostníci spolu	začínajúci živnostníci v roku 2014
pôdohospodárstvo	12,7%	27,3%
priemysel	13,7%	12,7%
stavebníctvo	1,9%	2,5%
obchod	39,1%	46,9%
ubytovanie a stravovanie	40,2%	49,2%
doprava, informácie	15,5%	15,2%
obchodné služby	49,4%	49,8%
ostatné služby	63,7%	71,3%
Spolu	27,4%	26,7%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V roku 2014 dosiahlo zastúpenie žien v kategórii začínajúcich živnostníkov v porovnaní s celkovou skupinou živnostníkov vyššie hodnoty predovšetkým v odvetví pôdohospodárstva (o 14,6 p. b.), obchodu (o 7,8 p. b.), ubytovania a stravovania (o 9,0 p. b.) a ostatných služieb (o 7,6 p. b.).

Najvyššie zastúpenie mali začínajúce ženy v rámci slobodných povolání v oblasti pomocných činností finančných služieb (74,4 %), veterinárnych činností (63,0 %) a pomocných činností v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení (61,7 %).

Tab. č. 13: Zastúpenie žien osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach – slobodné povolania spolu a začínajúce v roku 2014

Odvetvie	zastúpenie žien	
	slobodné povolania spolu	začínajúce slobodné povolania v roku 2014
pomocné činnosti v poisťov. a v dôchodkovom zabez.	64,2%	61,7%
právne činnosti	44,0%	52,4%
ambulantná a zubná lekárska činnosť	61,6%	50,0%
architektonické a inžinierske činnosti	20,2%	37,5%
pomocné činnosti finančných služieb	77,6%	74,4%
veterinárne činnosti	29,8%	63,0%
ostatné	39,4%	9,5%
Spolu	54,2%	54,6%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Najvyššie zastúpenie žien v rámci začínajúcich živnostníkov bolo v roku 2014 zaznamenané v Bratislavskom kraji (40,4 %). V ostatných krajoch bolo zastúpenie žien v intervale od 17,8 % v Prešovskom kraji do 30,7 % v Trnavskom kraji. Zastúpenie žien v kategórii začínajúcich živnostníkov podľa jednotlivých regiónov je uvedená v tabuľke č. 14.

Tab. č. 14: Zastúpenie žien podľa krajov SR – živnostníci spolu a začínajúci živnostníci v roku 2014

Región	zastúpenie žien	
	živnostníci spolu	začínajúci živnostníci v roku 2014
Bratislava	34,8%	40,4%
Trnava	27,0%	30,7%
Trenčín	26,8%	27,1%
Nitra	26,8%	25,0%
Žilina	22,5%	22,2%
Banská Bystrica	29,7%	30,4%
Prešov	21,6%	17,8%
Košice	31,4%	28,6%
Spolu	27,4%	26,7%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Najvyššie zastúpenie mali začínajúce ženy v rámci slobodných povolání v Nitrianskom kraji (66,3 %), v Trnavskom kraji (64,5 %) a v Žilinskom kraji (63,6 %).

Tab. č. 15: Zastúpenie žien – slobodné povolania spolu a osoby začínajúce podnikat' ako slobodné povolania v roku 2014

Región	zastúpenie žien	
	slobodné povolania spolu	začínajúce slobodné povolania v roku 2014
Bratislava	43,5%	39,2%
Trnava	57,0%	64,5%
Trenčín	59,4%	61,2%
Nitra	60,1%	66,3%
Žilina	58,5%	63,6%
Banská Bystrica	57,1%	62,5%
Prešov	53,7%	62,4%
Košice	54,8%	60,4%
Spolu	54,2%	58,0%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

7.2 Veková štruktúra začínajúcich podnikateľov

Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov uvedená v tabuľke č.16 a v grafe č. 24 prezentuje obraz o vekovom zložení aktívnych začínajúcich fyzických osôb – podnikateľov podľa jednotlivých vekových kategórií.

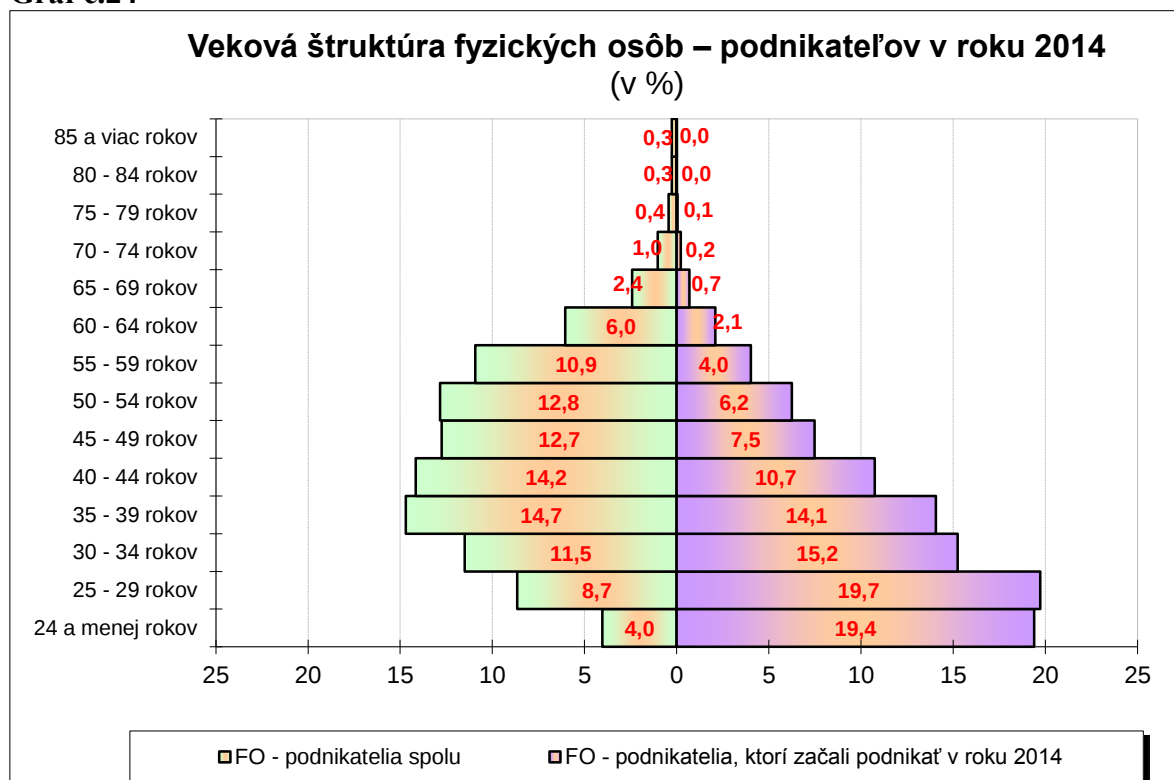
Podľa spracovaných údajov mali **najväčšie zastúpenie začínajúce fyzické osoby – podnikatelia vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov** (39,1 %), následne v kategórii 30 až 39 rokov (29,3 %), v kategórii 40 až 49 rokov (18,2 %) a v kategórii 50 až 59 rokov (10,3 %). **Podiel začínajúcich fyzických osôb – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov tvoril len 3,1 %.**

Tab. č. 16: Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov v roku 2014 podľa pohlavia – podnikatelia spolu a podnikatelia začínajúci v roku 2014

Vek	Fyzické osoby – podnikatelia spolu			Fyzické osoby – podnikatelia začínajúci v roku 2014		
	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy
Vek menej ako 30	12,7%	13,5%	10,6%	39,1%	41,4%	33,4%
Vek 30-39	26,2%	27,1%	24,0%	29,3%	29,0%	30,2%
Vek 40-49	26,9%	26,4%	28,2%	18,2%	17,4%	20,3%
Vek 50-59	23,8%	22,9%	25,9%	10,3%	9,5%	12,2%
Vek 60-69	8,5%	8,1%	9,3%	2,8%	2,5%	3,5%
Vek 70-79	1,5%	1,4%	1,5%	0,3%	0,2%	0,4%
Vek 80 a viac	0,5%	0,5%	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%
Spolu	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Graf č.24

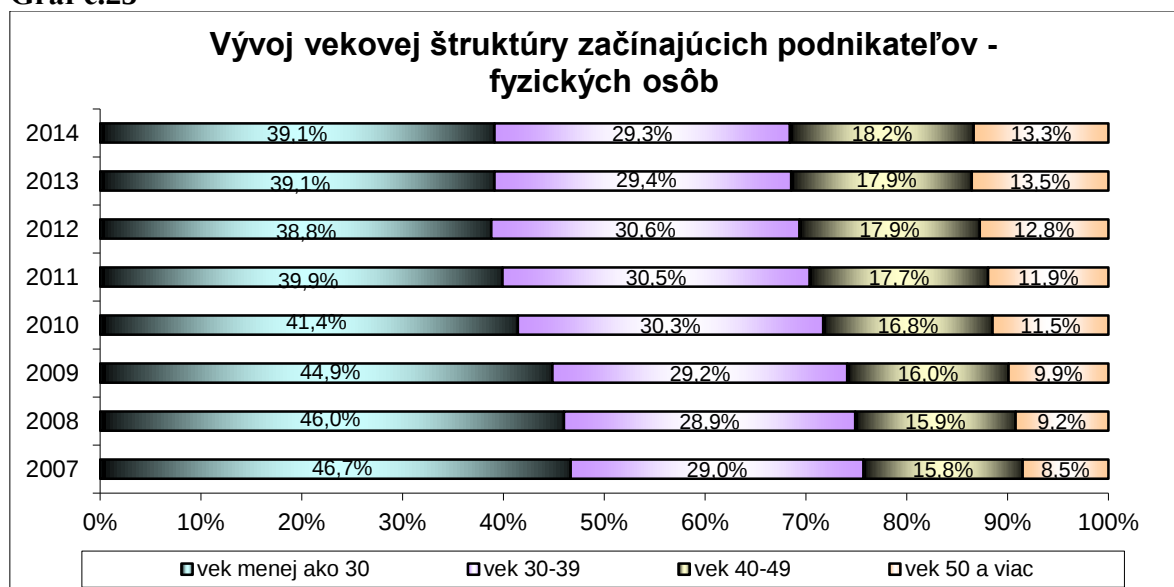


Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V roku 2014 sa v rámci vekovej štruktúry začínajúcich podnikateľov – fyzických osôb pozastavil trend poklesu podielu zastúpenia mladších vekových kategórií a nárastu podielu vyšších vekových skupín podnikateľov.

Oproti roku 2007 je zastúpenie začínajúcich podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov nižšie o 7,6 p. b. Zastúpenie 50 a viac ročných podnikateľov je v porovnaní s rokom 2007 vyššie o 4,8 p. b.

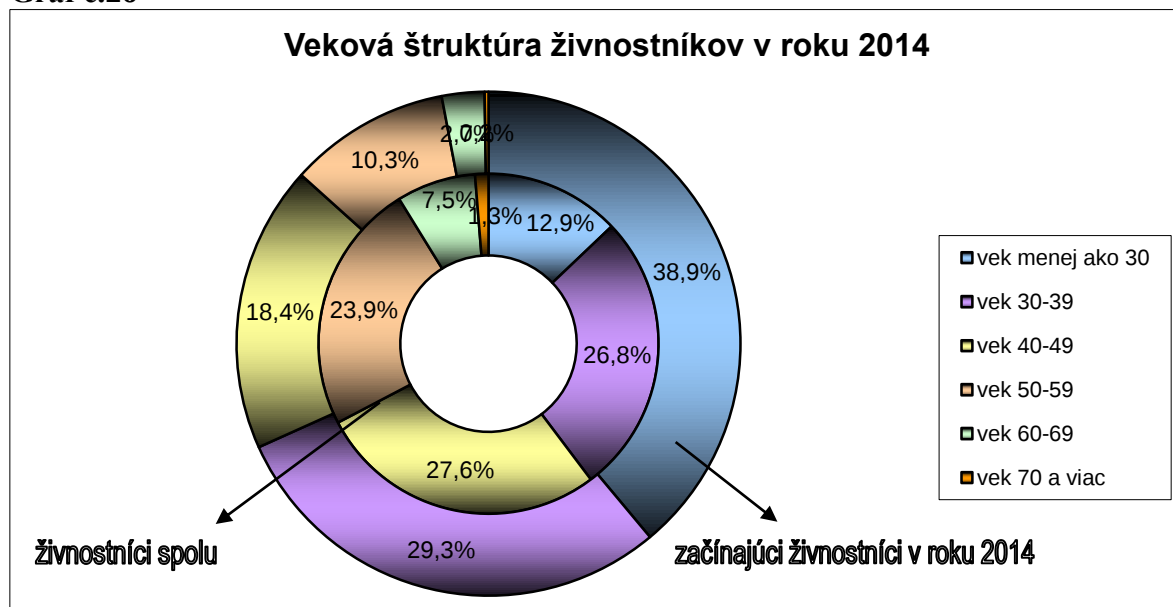
Graf č.25



Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V roku 2014 bolo vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov trojnásobne viac začínajúcich živnostníkov (resp. o 26,0 p. b. viac) ako v celkovej populácii živnostníkov. Vo vekovej kategórii 30 až 39 rokov o 2,5 p. b. viac a naopak menej vo vekových kategóriách 40 až 49 rokov (o 9,2 p. b.), 50 až 59 rokov (o 13,5 p. b.) a vo vekovej kategórii 60 a viac rokov (o 5,8 p. b.).

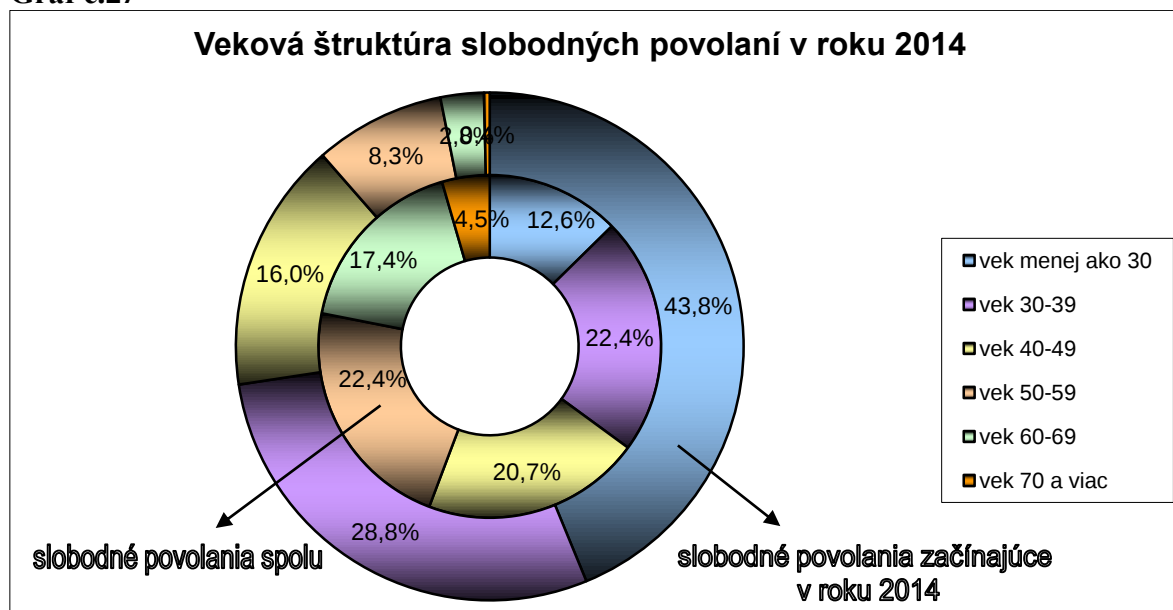
Graf č.26



Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z celkového počtu osôb, ktoré začali v roku 2014 podnikat' ako slobodné povolania bolo až 43,8 % vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov, 28,8 % vo vekovej kategórii od 30 do 39 rokov, 16,0 % vo vekovej kategórii od 40 do 49 rokov, 8,3 % vo vekovej kategórii od 50 do 59 rokov a 3,2 % vo vekovej kategórii viac ako 60 rokov.

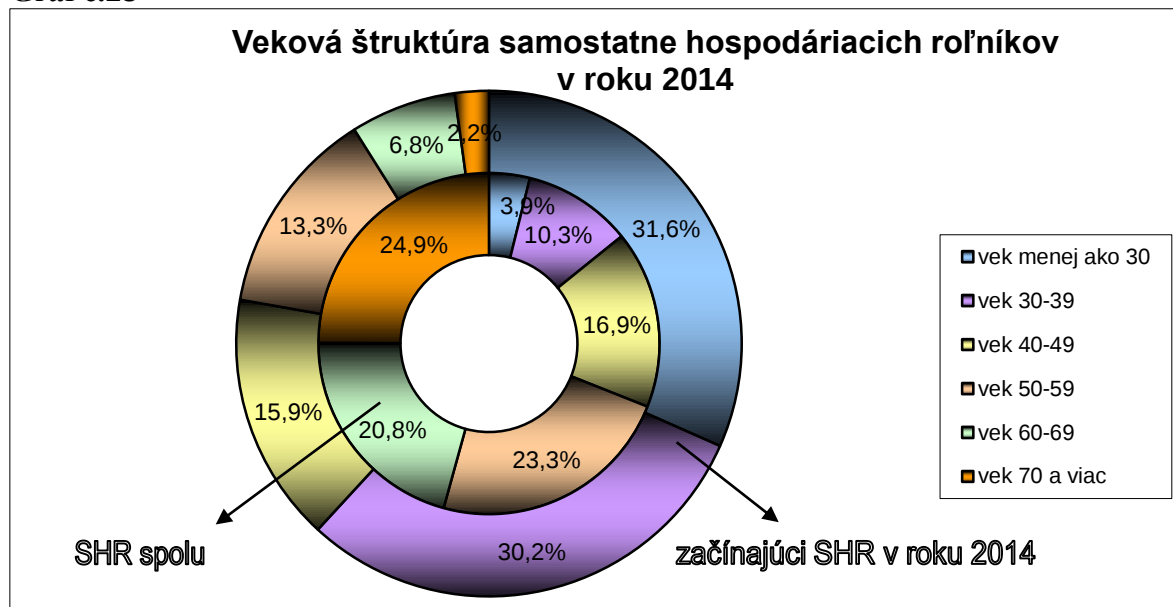
Graf č.27



Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z celkového počtu samostatne hospodáriacich roľníkov, ktorí začali v roku 2014 podnikat' bolo 31,6 % vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov, 30,2 % vo vekovej kategórii od 30 do 39 rokov, 15,9 % vo vekovej kategórii od 40 do 49 rokov, 13,3 % vo vekovej kategórii od 50 do 59 rokov a 9 % vo vekovej kategórii viac ako 60 rokov.

Graf č.28



Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

8. Záver

Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov

Nárast zastúpenia žien v rámci fyzických osôb – podnikateľov pokračoval aj v roku 2014. Oproti roku 2013 sa podiel žien zvýšil o 0,4 p. b. Z celkového počtu aktívnych fyzických osôb – podnikateľov evidovaných v Registri organizácií ŠÚ SR bolo 70,9 % mužov a 29,1 % žien.

Najvyššie zastúpenie dosahujú ženy – podnikateľky u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (54,2 %). Podstatne nižšie zastúpenie mali v rámci živnostníkov (27,4 %) a samostatne hospodáriacich roľníkov (24,2 %).

V rámci jednotlivých odvetví dosiahli ženy živnostníčky najvyšší podiel v odvetví ostatných služieb (63,7 %; sekcia SK NACE P až S), obchodných služieb (49,4 %; sekcia SK NACE K až N), v ubytovaní a stravovaní (40,2 %) a v obchode (39,1 %).

Z celkového počtu žien živnostníčiek pôsobila viac ako jedna tretina (36,8 %) v odvetví obchodu a viac ako jedna štvrtina v oblasti obchodných služieb (26,3 %).

Vyššie zastúpenie ako v rámci celej SR majú ženy podnikajúce formou slobodných povolání v oblasti pomocných činností finančných služieb (77,6 %), v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a dôchodkovom zabezpečení (64,2 %) a v ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti (61,6 %).

Z regionálneho hľadiska dosahujú ženy živnostníčky najvyššie zastúpenie v Bratislavskom kraji (34,8 %). Vyššie zastúpenie ako v rámci celej SR dosahujú ženy živnostníčky taktiež v Košickom kraji (31,4 %) a Banskobystrickom kraji (29,7 %).

Najvyššia miera podnikateľskej aktivity v rámci FO – podnikateľiek bola dosiahnutá v okresoch Bratislava I (20,9 %), Bratislava III (14,2 %), Bratislava II (13,0 %), Bratislava IV (12,4 %), Senec (11,7 %), Pezinok (11,6 %), Košice I (11,3 %) a Banská Štiavnica (11,2 %).

Podľa údajov Eurostatu sa Slovensko dosiahnutým podielom žien na celkovom počte podnikateľov (28,3 %, čo predstavuje o 3,3 p. b. menej ako v celej EÚ) dlhodobo zaraďuje medzi krajiny s najnižšou podnikateľskou aktivitou žien.

Podľa výsledkov prieskumu GEM v roku 2014 pokračoval trend nárastu vstupu žien do podnikania, ako aj nárastu sebedomia podnikateľských schopností žien. Vnímanie vhodných podnikateľských príležitostí žien sa medziročne taktiež zvýšilo, ale narástol aj strach zo zlyhania podnikania. Vnímanie podnikania ako vhodnej kariérnej voľby medziročne pokleslo, ako aj v stup do podnikania z nutnosti.

Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov

V roku 2014 dosahovali fyzické osoby – podnikatelia najvyšší podiel vo vekovej kategórii 40 až 49-ročných (26,9 %). Druhou najpočetnejšou skupinou z pohľadu veku boli podnikatelia vo vekovej kategórii 30 až 39-ročných (26,2 %) a následne vo vekovej kategórii 50 až 59-ročných (23,8 %).

Z dlhodobého hľadiska sa veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov vyznačuje klesajúcim zastúpením podnikateľov v mladších vekových kategóriách a rastúcim zastúpením podnikateľov vo vyšších vekových kategóriách.

V prípade slobodných povolání je veková štruktúra diferencovaná v závislosti od oblasti podnikania. Osoby podnikajúce v oblasti architektonických a inžinierskych činností a ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti sa vyznačujú minimálnym zastúpením kategórie menej ako 30-ročných (0,2 %, resp. 0,6 %) a výraznejším zastúpením 60 a viac ročných (39,3 %, resp. 46,2 %).

Najvyšším zastúpením FO - podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov sa vyznačuje Žilinský kraj (16,5 %), Prešovský kraj (14,4 %) a Trenčiansky kraj (12,9 %). Naopak najvyšší podiel podnikateľov vo veku 60 a viac rokov je v Bratislavskom kraji (14,6 %), Košickom kraji (11,9 %) a v Banskobystrickom kraji (10,6 %).

V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ – 28 sa Slovensko vyznačuje výraznejším zastúpením mladších vekových kategórií podnikateľov. Naopak vo vekovej kategórii nad 50 rokov dosahuje Slovensko najnižšie zastúpenie podnikateľov spomedzi porovnávaných krajín EÚ.

Štruktúra mladých podnikateľov – fyzických osôb vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov

V roku 2014 pokračoval trend poklesu podielu mladých podnikateľov. V medziročnom porovnaní sa ich podiel na celkovom počte fyzických osôb – podnikateľov znížil o 0,5 p. b. na 12,7 %.

Z dlhodobého hľadiska má zastúpenie malých podnikateľov klesajúci charakter v kategórii živnostníkov. Rastúca tendencia podnikateľskej aktivity mladých je naopak zreteľná v prípade slobodných povolání.

V kategórii samostatne hospodáriacich roľníkov sa v roku 2014 zastavil trend poklesu podielu mladých. V medziročnom porovnaní sa ich podiel zvýšil z 2,8 % na 3,9 %, čo mohlo súvisieť s plánovaným zavedením nových podporných nástrojov, ktoré majú vytvoriť priaznivejšie podmienky pre podnikanie mladých v pôdohospodárstve.

Najvýraznejším zastúpením podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov sa vyznačujú okresy severného Slovenska, ako je Námestovo (29,7 %), Tvrdošín (22,1 %), Sabinov (20,1 %), Stará Ľubovňa (20,0 %), Bytča (18,7 %) a Kežmarok (18,4 %).

Slovensko sa podľa údajov a metodiky Eurostatu zaraďuje medzi krajiny s nadpriemerným zastúpením mladých podnikateľov vo veku do 24 rokov. V roku 2014 dosiahol na Slovensku podiel týchto podnikateľov 3,3 %, čo je o viac ako tretinu vyšší podiel ako v rámci EÚ-28 (2,3 %).

Podľa výsledkov prieskumu GEM v roku 2014 pokračoval trend poklesu vnímania podnikania ako vhodnej kariérnej voľby zo strany mladých ľudí. Zvýšilo sa naopak sebavedomie podnikateľských schopností mladých, vnímanie vhodných príležitostí na podnikanie, ako aj počiatočná podnikateľská aktivita zo strany mladých. Vstup do podnikania z nutnosti mladých medziročne poklesol a strach zo zlyhania naopak vzrástol.

Štruktúra fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov

Nárast podielu fyzických osôb – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov pokračoval aj v roku 2014. V medziročnom porovnaní sa ich podiel zvýšil o 1,1 p. b. na 10,4 %.

Z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov bolo 68,5 % mužov a 31,5 % žien.

Najviac živnostníkov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov podniká v obchode (29,9 %), obchodných službách (21,0 %) a v priemysle (15,0 %).

Viac ako jedna tretina (37,6 %) osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach vo veku 60 a viac rokov pôsobila v oblasti ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti, každý piaty (21,9 %) podnikateľ vo veku 60 a viac rokov pôsobil v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a dôchodkovom zabezpečení.

Takmer každý štvrtý živnostník vo veku 60 a viac rokov pôsobil v Bratislavskom kraji (22,8 %). Ostatné kraje sa podieľali na celkovom počte živnostníkov vo veku 60 a viac rokov v intervale od 10,2 % v Banskobystrickom kraji do 12,0 % v Nitrianskom kraji.

Podľa metodiky a údajov Eurostatu dosahuje Slovensko najnižšie zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov (5,1 %) v rámci krajín EÚ. Zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov v rámci krajín EÚ – 28 (14,6 %) je takmer trojnásobne vyššie ako na Slovensku.

Podľa výsledkov GEM prieskumu počiatočná podnikateľská aktivita obyvateľov vo veku 60 a viac rokov sa v roku 2014 medziročne zvýšila. Medziročne sa zvýšilo aj vnímanie vhodných podnikateľských príležitostí vo svojom okolí, sebavedomie podnikateľských schopností starších, ako aj vnímanie podnikania ako vhodnej kariérnej voľby zo strany starších ľudí.

Štruktúra začínajúcich aktívnych podnikateľov – fyzických osôb, ktorí začali svoju podnikateľskú činnosť v roku 2014

V roku 2014 bolo z celkového počtu aktívnych začínajúcich fyzických osôb – podnikateľov 71,4 % mužov a 28,6 % žien.

Najvyšší podiel dosahujú novo začínajúce ženy živnostníčky v odvetví ostatných služieb (71,3 %), obchodných služieb (49,8 %), ubytovania a stravovania (49,2 %) a v obchode (46,9 %).

Z regionálneho hľadiska bolo najvyššie zastúpenie žien v rámci začínajúcich živnostníkov v roku 2014 zaznamenané v Bratislavskom kraji (40,4 %). V ostatných krajoch bolo zastúpenie žien v intervale od 17,8 % v Prešovskom kraji do 30,7 % v Trnavskom kraji.

V roku 2014 sa v rámci vekovej štruktúry začínajúcich podnikateľov – fyzických osôb pozastavil trend poklesu podielu zastúpenia mladších vekových kategórií a nárastu podielu vyšších vekových skupín podnikateľov.

Najväčšie zastúpenie mali začínajúce fyzické osoby – podnikatelia vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov (39,1 %), následne v kategórii 30 až 39 rokov (29,3 %), v kategórii 40 až 49 rokov (18,2 %) a v kategórii 50 až 59 rokov (10,3 %).